

Izvještaj 2. konferencije Platforme dijaloga

Mostar, 21. septembar 2015. i Sarajevo, 08. februar 2016. godine

Sadržaj

UVOD.....	3
NARATIVNI IZVJEŠTAJ KONFERENCIJE.....	4
TEMATSKE SESIJE “MLADI” I “OBRAZOVANJE”	4
TEMATSKA SESIJA “KULTURA”.....	8
OSVRT.....	
DIJALOG ZA BUDUĆNOST SE NASTAVLJA.....	10
O DFF PROJEKTU.....	11
ANEKSI.....	12
ANEKS 1. TEMATSKA SESIJA “MLADI”	12
METODOLOGIJA RADA.....	12
ZAKLJUČCI I AKTIVNOSTI.....	14
ANEKS 2. TEMATSKA SESIJA “OBRAZOVANJE”.....	20
METODOLOGIJA RADA.....	20
ZAKLJUČCI I AKTIVNOSTI.....	20
ANEKS 3. TEMATSKA SESIJA “KULTURA”.....	22
METODOLOGIJA RADA.....	22
ZAKLJUČCI I AKTIVNOSTI.....	24
ANEKS 4. REGISTAR POJMOVA.....	26
ANEKS 5. EVALUACIJA.....	27
ANEKS 6. LISTA UČESNIKA.....	29
ANEKS 7. DEKLARACIJA PLATFORME DIJALOGA.....	34

Uvod

Kao nastavak procesa kontinuiranog dijaloga mladih sa institucijama vlasti u Bosni i Hercegovini (BiH), koncem 2015. i početkom 2016. godine održane su tri tematske sesije Druge konferencije Platforme dijaloga. Naime, u periodu od 21. do 22. septembra 2015. godine, u Mostaru je održana dvodnevna, interaktivna panel diskusija u okviru dvije tematske sesije, "Mladi" i "Obrazovanje", dok je 8. februara 2016. godine u Zemaljskom muzeju Bosne i Hercegovine u Sarajevu održana jednodnevna konferencija u okviru tematske sesije "Kultura" pod nazivom „Kulturna različitost – zajedničko blago“.

Tokom oba događaja, približno 250 učesnika usaglasilo je preko 50 zaključaka sa više od 60 predloženih, konkretnih aktivnosti navedenih u dodacima ovom izvještaju.

Ishodom Druge konferencije Platforme dijaloga nastavlja se jačati spona između mladih, relevantnih nosioca društvenih funkcija i donosioca odluka, tj. predstavnika različitih zakonodavnih, izvršnih i pravosudnih organa vlasti s ciljem unapređenja zakonskih okvira, sprovedbe zakonskih akata i stvaranja povoljnijeg sveukupnog okruženja, kojim će se promovisati angažman mladih u donošenju i primjeni kulturnih, omladinskih i obrazovnih politika u BiH, te njihove ključne uloge u izgradnji povjerenja i pomirenja u zemlji.

Osnov pokretanja Platforme dijaloga, koju sprovodi projekat Ujedinjenih nacija (UN), „Dijalog za budućnost“ (DFF) jeste inicijativa koju je Predsjedništvo BiH predstavilo generalnom sekretaru UN-a na zasjedanju Generalne skupštine u oktobru 2011. godine. UN, putem Fonda za izgradnju mira, koji od 2006. godine podržava aktivnosti, organizacije i programe kojima se doprinosi izgradnji dugoročnog mira

u zemljama gdje je ne toliko davno okončan oružani konflikt, prepoznao je značaj inicijative, te odobrio sredstva kojima se u periodu od 18 mjeseci osigurava sprovedba projektnih aktivnosti projekta DFF.

Predsjedništvo BiH je 29. januara 2015. godine nastavilo isticati potrebu za jačanjem procesa pomirenja u BiH te je donijelo Izjavu, potvrđenu u Parlamentarnoj skupštini BiH, u kojoj se pod stavkom 2(d) navodi da će „institucije na svim nivoima vlasti (...) u dogovoru sa Evropskom unijom (EU) i u skladu sa kopenhagenskim kriterijumima i pravnom stečevinom EU, sačin[iti] i provesti, u skladu sa svojim ustavnim nadležnostima, program mjerljivih inicijalnih reformskih mjera, uključujući i 'mjere za ubrzanje procesa pomirenja'“

U regionalnom kontekstu, šefovi država Zapadnog Balkana su u više navrata istakli značaj daljnjih aktivnosti usmjerenih ka trajnom pomirenju u regionu, što je neophodno za jačanje stabilnosti i stvaranje okruženja koje će voditi prevazilaženju naslijeđa prošlosti. Većina zajedničkih izjava direktno ukazuje na mlade, ističući potrebu za regionalnom mobilnošću u sticanju obrazovanja, dostupnosti nauke i istraživanja kao ključnih faktora za obezbjeđivanje stabilnosti, održivog razvoja i napretka u regionu.

DFF projekat nastoji biti spona donosioca odluka sa mladima, ne samo u bosanskohercegovačkom već i regionalnom kontekstu. Iskreno se nadamo da će zaključci i aktivnosti prepoznati na Drugoj konferenciji Platforme dijaloga potaknuti angažman na njihovoj realizaciji, te služiti kao katalizator nastavku jačanja položaja mladih u BiH.

Radujemo se nastavku ovog procesa i tokom Treće konferencije Platforme dijaloga.

NARATIVNI IZVJEŠTAJ KONFERENCIJE

Tematske sesije “Mladi” i “Obrazovanje”

Mir proizilazi iz tolerancije i solidarnosti, iz inkluzije, znanja, saradnje i povjerenja

Na 21. Septembar, koji se diljem svijeta obilježava kao Međunarodni dan mira, u Mostaru je 150 mladih iz preko 50 bosanskohercegovačkih općina imalo priliku razgovarati sa predstavnicima vlasti, lokalne zajednice i civilnog društva, u okviru II konferencije Platforme dijaloga.

Konferencija, koju na inicijativu Predsjedništva BiH organizuju tri agencije UN-a - UNDP, UNICEF i UNESCO na-dovezuje se na dijalog započet tokom Prve konferencije, održane u aprilu 2015. godine, u Sarajevu.

Sezin Sinanoglu, rezidentna koordinatorica UN-a i rezidentna predstavnica UNDP-a, je tom prilikom naglasila da se mir mora promovisati, njegovati i štiti. Skrenula je pažnju na svakodnevne sukobe koji se dešavaju širom planete, a proizilaze iz neimaštine, ekonomske nejednakosti, diskriminacije, marginalizacije, itd. Pomenula je da će krajem mjeseca svjetski lideri u New Yorku usaglasiti novu Agendu 2030 koja se sastoji od 17 održivih, razvojnih ciljeva, među kojima su: „iskorjenjivanje siromaštva“, „školovanje djece“, „pristup čistoj energiji“, „izgradnja mira, pravde i jačanje institucija“, itd. Pozvala je učesnike Konferencije da budu pokretači razvoja u okviru ovih ciljeva, da uspostave temelje za mir koji proizilazi iz tolerancije i solidarnosti, kao i iz inkluzije, znanja, saradnje i povjerenja.

Dejan Vanjek, savjetnik predsjedavajućeg Predsjedništva BiH **Dragana Čovića**, naglasio je da je cilj ovog Projekta kreirati dugoročnu platformu dijaloga mladih s donosiocima odluka u kontekstu različitih društvenih prioriteta i područja njihovog interesovanja. „Ne želimo biti društvo koje ruši stvaralačke i razvojne potencijale mladih, a ova Konferencija je odraz želje da se to promijeni,“ rekao je Vanjek. Sudjelujući u ovom Projektu mladi daju doprinos i ulažu

u sebe i svoju budućnost. Njihova prisutnost na ovakvim konferencijama je kapital koji će biti bitan za razvoj društva u kojem živimo. Dijalog i saradnja su najbolji način da se izgradi društvo povjerenja i pronađu rješenja za izazove svakoga, pa tako i bosanskohercegovačkog društva u cjelini.

Dobrodošlicu učesnicima Konferencije poželio je i **Ljubo Bešlić**, gradonačelnik Mostara, rekavši da ova Konferencija ima poseban značaj za BiH i grad Mostar. Osvrnuo se na konflikte u ne tako davnoj prošlosti koji su pokidali jake veze i dijaloge, koje treba ponovo obnoviti i osnažiti kako bismo izgradili mir. „Znamo da mir nije sve. Ali bez mira sve je ništa,“ rekao je gradonačelnik, te istakao da treba stvarati „harmoniju prijateljstva“. Za čvrst mir potreban je dijalog i razvoj nauke, kulture, kvalitetnog obrazovanja i odgoj.

O rezultatima projekta DFF govorio je **Namik Hadžalić**, koordinator zajedničkog projekta UN-a. Agencije UN-a u BiH su udružile svoje snage i svoju ekspertizu kako bi pomogle bosanskohercegovačkom društvu, prevashodno mladima da počnu rješavati probleme u dijalogu sa predstavnicima vlasti. Te agencije su: UNDP, koji se bavi pitanjima mladih; UNICEF, koji se bavi problemima obrazovanja i UNESCO, koji radi na području kulture. Kako je, između ostalog, naveo, prošle godine su kroz projekat DFF organizovani ljetni kampovi za mlade iz poplavljenih područja u Blagaju, na Jahorini i na Uni. Napravljen je i sistem raspodjele grantova za organizacije koje su pripremile projektne prijedloge za ove tri tematske oblasti (mladi, kultura i obrazovanje) i do sada je finansirano 40 projekata koji su u fazi implementacije. Realizovane su i brojne TV emisije i ostvarena saradnja sa medijima kako bi se ukazalo na važnost aktivizma mladih ljudi. Još jednom je potcrtao značaj potpisivanja Deklaracije o platformi dijaloga od strane Predsjedništva BiH, kao i ostvarene rezultate i veliki potencijal same Platforme kao jednog važnog mehanizma građana, prvenstveno mladih ljudi, koji treba iskoristiti na pravi način.

„Mladi se moraju izboriti za svoj prostor. Ne možete sjediti u zadnjim klupama i kritikovati. Morate ući u vlast, razgovarati sa političarima ili pisati im e-mailove,“ rekao je Namik Hadžalić.

Tokom dva dana Konferencije, učešćem u dvije paralelne tematske grupe „Mladi“ i „Obrazovanje“ mladi su imali priliku da razgovaraju sa političkim predstavnicima i artikulišu svoja zapažanja i potrebe.

Tematska grupa „Mladi“ putem moderirane interaktivne diskusije učesnika sa panelistima, koje su činili uspješni mladi ljudi, stručnjaci, akademici i političari otvorila je dijalog o ključnim temama identifikovanim na prethodnoj konfer-

enciji i regionalnim forumima mladih. U okviru četiri sesije pod nazivom: "Politička participacija", "Evropski put i mladi (ekonomija)", "Online sigurnost", "Mir i povjerenje" vođene su konstruktivne diskusije i doneseno 20 zaključaka.

Druga grupa: „Obrazovanje“, uz moderaciju **prof. dr. Nerzuka Ćurka**, te predavanja nekolicine etabliranih stručnjaka i praktičara, pred velikim brojem mladih ljudi, predstavnika obrazovnih ustanova, političara i drugih, diskutovala je o temama: "Obrazovanje za 21. stoljeće", "Obrazovanje za mir" i "Interkulturalno razumijevanje na univerzitetima u BiH".

Politička participacija mladih

Na sesiji o „Političkoj participaciji mladih“ govorili su panelisti **Irfan Čengić**, generalni sekretar političke stranke, koji je sa samo 23 godine stupio na ovu funkciju, **Bojana Trninić**, predstavnica Perpetuum mobile, Instituta za razvoj mladih, koja već devet godina uspješno vodi projekat Akademije za političke lidere, te **Lejla Zonić** iz Evropskog parlamenta mladih u BiH, predsjednica regionalnog ureda u Tuzli.

Razgovaralo se o mogućnostima koje se mladima (ne) pružaju, mogućnostima koje mladi sami stvaraju i načinu na koji iskorištavaju sopstveni potencijal, te o tome kako povećati učešće mladih u donošenju političkih odluka. Istraživanje Instituta za razvoj mladih „Perpetuum mobile“ pokazalo je da je samo 16% mladih spremno da uči kroz programe neformalnog obrazovanja.

Političke stranke i nevladine organizacije trebaju saradivati na rješavanju izazova pri integraciji mladih u sistem donošenja odluka. U vezi s tim, ukazano je na važnost i potrebu mentorstva za mlade u političkim partijama. Kako formalno obrazovanje ne može pružiti adekvatno i dovoljno znanja o politikama, neformalno obrazovanje potencirano je kao ključno za politiku 21. stoljeća. Ono treba biti kontinuirano i kvalitetno.

Mladi trebaju shvatiti da trebaju biti donosioci odluka. U tom cilju treba da se radi kroz srednjoškolsko obrazovanje, kako bi pisanjem ili drugim vidom artikulisanja zahtjevali rješavanje određenih problema u BiH, te iznijeli svoja mišljenja i predložili rješenja.

U vezi s tim naglašeno je da mladi ne moraju biti u političkim partijama, ali moraju naučiti kako politički djelovati. Naglašena je važnost njihovog izlaska na izbore, i spoznaja da njihov glas može donijeti promjene.

Evropski put i mladi (ekonomija)

U nastavku je uslijedila sesija "Evropski put i mladi (ekonomija)" na kojoj su govorili panelisti koji se već dugi niz godina, kroz brojne projekte, bave upravo zapošljavanjem mladih. **Ranko Markuš**, vođa tima Projekta zapošljavanja mladih, **Meliha Gekić Lerić**, voditeljica poslovnog inkubatora INTERA i **Drago Gverić**, iz Inovacionog centra Banja Luka, kroz svoje projekte tokom proteklih godina zaposlili su ukupno oko 5.500 mladih, istaknuto je tokom njihovog predstavljanja. Njihovo dugogodišnje iskustvo je, kako kažu, pokazalo da svi ključni akteri (vladin i nevla-

din sektor, privreda i visokoobrazovne institucije) moraju saradivati kako bi se povećalo zapošljavanje u BiH.

Sudionici ove sesije se slažu da u nevladinom sektoru leži ogroman potencijal. On treba ići u smjeru pružanja kvalitetnog neformalnog obrazovanja, socijalnog poduzetništva, kreiranja ambijenta za poslovanje i za zapošljavanje mladih. Nevladin sektor ima neiskorišten potencijal i treba ga iskoristiti adekvatno.

Pozitivan primjer dao je **Tarik Škrگو**, direktor NVO iz Tešnja, rekavši da je općina iz koje dolazi jedna od najuspješnijih u BiH. Njeni privrednici izvoze u preko 65 zemalja svijeta, ostvarujući pritom vrijednost trgovinske razmjene od ukupno 365 miliona KM. Što je impresivno za općinu koja ima 45.000 stanovnika. Govoreći o svom udruženju rekao je da je ono nastalo iz potrebe povezivanja mladih sa tržištem rada. S tim ciljem povezuju mlade sa udruženjem privrednika i tu su postigli zadovoljavajuće rezultate. Istakao je problem obrazovanja koji ne kreira nove vrijednosti, dok komplikovan birokratski aparat sprječava mlade i neiskusne da se uhvate u koštac sa tržištem.

Poslovni inkubatori nisu trošak nego su investicija

U nastavku je dat pregled djelovanja poslovnih inkubatora u BiH od 1998. do januara 2015. godine. U našoj zemlji je aktivno 12 poslovnih inkubatora koji upravljaju prostorom od 21.339 m², a oni su kreirali više od 160 preduzeća i stvorili više od 1.500 radnih mjesta.

"Poslovni inkubatori nisu trošak, nego su investicija", poručio je **Drago Gverić** direktor Inovacionog centra Banja Luka (ICBL). To je potkrijepio podacima poslovanja firmi koje su osnovane unutar ICBL-a i koje su završile prvi ciklus. Kako je naveo, iz Budžeta resornog ministarstva Republike Srpske (RS) ukupne subvencije su iznosile 250.000 KM. Pomenuta preduzeća su u prvoj godini osnivanja napravila izvoz od 1,4 miliona KM i u kasu Poreske uprave RS-a uplatila ukupno 290.000 KM, što je 40.000 KM više nego što je subvencionirano. "Ako bi se adekvatno i sistematski ulagalo i u tehnološke parkove, poslovne zone, te radilo na privlačenju investitora, onda bi se i domaća ekonomija razvijala, a samim tim bi se povećao i broj zaposlenih u BiH", zaključio je Gverić.

Obrazovanje za 21. stoljeće

Prvog dana dvodnevne Konferencije 50 učesnika prve i druge sesije obrazovnog panela, bilo je podijeljeno u 7 grupa u okviru kojih su razgovarali o ključnim pitanjima koja se odnose na segment obrazovanja za mir i interkulturalno razumijevanje na svim nivoima obrazovanja u BiH. Predvođeni prof. dr. **Nerzukom Ćurkom**, redovnim profesorom na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, i **Rahelom Džidić**, savjetnicom za obrazovanje u Američkoj ambasadi u BiH, panelisti, predstavnici obrazovnih institucija, predstavnici političkog sistema vlasti, nevladinog sektora, predstavnici Vijeća mladih, te predstavnici studenata i učenika, ukazali su na mnoštvo problema sa kojim se susreće bosanskohercegovački obrazovni sistem, počevši od sve učestalije pojave brojnih neregularnosti (mita, ko-

rupcije), preko nastavnih planova i programa u kojima nisu jasno definisani krajnji ciljevi obrazovanja mladog čovjeka, problema sa kojima se suočava nastavno-naučni kadar u obrazovnom procesu, pa sve do nepostojanja jedinstvenih etičkih kodeksa u obrazovnim institucijama u BiH. Kao dobar korak napretka obrazovnog sektora u BiH, prof. Ćurak je istakao uvođenje programa građanskog obrazovanja koje je danas zastupljeno u gotovo svim krajevima BiH. Time je uspostavljen minimum zajedničke komunikacije, čiji izostanak je jedan od ključnih problema razvoja obrazovnog sektora u BiH, naglasio je prof. Ćurak.

„Napredak obrazovnog sektora u BiH moguć je uz unapređenje komunikacije na svim nivoima“, u svom izlaganju istakla je **Rahela Džidić** iz Američke ambasade u BiH, napominjući da „Obrazovanje za 21. stoljeće mora biti sveobuhvatno (od vrtića do kraja života) i da mora uključivati sve aspekte jedne osobe“. Istakla je da se jasno moraju definisati ciljevi obrazovanja i kompetencije, jer su to ključni elementi za projiciranje obrazovanja u budućnosti. Naglasila je potrebu promovisanja kulture interkulturalnog razumijevanja i kulture dijaloga što podrazumijeva nadogradnju kompetencija koje pojedinac već ima.

Obrazovanje za mir i interkulturalno razumijevanje na univerzitetima u BiH

Na ovoj sesiji se dosta govorilo i o segmentu visokog obrazovanja u BiH koje se, također, suočava sa brojnim poteškoćama. Tom prilikom istaknuto je da je deformacije u akademskoj zajednici, poput sticanja znanja na netransparentan način, potrebno što prije sistemski iskorijeniti.

„Bosanskohercegovački univerziteti su puka transmisija političke moći, a sredstva koja vraćaju dignitet visokog obrazovanja, danas su u defanzivi“, istaknuo je prof. Ćurak napominjući i da je jedan od mogućih načina poboljšanja kvalitete visokog obrazovanja u BiH, uspostava institucionalne saradnje koja je danas jako slaba, jer se zasniva na suprotstavljenim nacionalnim i etičkim stranama. Probleme obrazovnog sistema BiH profesor Ćurak u svom uvodnom izlaganju detektirao je i u činjenici da današnja akademska zajednica, uprkos izuzetno velikom broju diplomiranih studenata, diplomantima ne daje adekvatne kompetencije koje vode zapošljavanju. Čak i u slučaju izvanrednih studenata briga o studentima je izostala, pa su oni prepušteni

sami sebi i vrlo često se odlučuju za napuštanje ove zemlje.

Na kraju rasprave panelisti ove dvije sesije usvojili su niz zaključaka i mjera poput: Precizno definisati opći etički kodeks svih obrazovnih ustanova u BiH koji mora biti potpisan od strane svih učesnika obrazovnog procesa; Potrebno je jasno definisati i kompetencije učesnika obrazovnog procesa te jasno uskladiti obrazovanje sa tržištem rada; Unaprijediti dijalog i saradnju među univerzitetima i školama; Konstantno ulagati u nastavno-naučni kadar; Jasno definisati ishode učenja u osnovnim i srednjim školama i na fakultetima; Uspostaviti fond za izvrsne studente; Obezbijediti sistemsku zaštitu studenata u slučajevima ukazivanja na neregularnosti nastavnog procesa u visokom obrazovanju; Uraditi sveobuhvatan inventar Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u BiH, a raspravu bi trebao voditi Parlament BiH.

Online sigurnost

Drugog dana Konferencije, sesiju o „Online sigurnosti“ su vodili panelisti **prof. dr. Lejla Turčilo**, sa Fakulteta Političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, **Aleksandra Matić**, koordinatorica Kampanje za borbu protiv govora mržnje na internetu, i **Melisa Žuna**, predstavnica NVO Građani BiH protiv govora mržnje i Koalicije kulture mira iz Zavidovića.

Prof. dr. Lejla Turčilo istakla je koliko je važno razvijati digitalnu pismenost od najranije dobi i kod svih generacija, jer to nije samo puko ovladavanje tastaturom i tehnologijom nego suštinsko spoznavanje naših informacijskih potreba, kako da pronađemo informaciju koja nam treba, kako da komuniciramo, a da pri tome ne izložimo opasnosti ni sebe ni druge itd. Profesorica je istakla da govor mržnje nije isto što i sloboda govora i da sloboda govora prestaje kada počinjete da ugrožavate drugog. Zbog toga je važno učiti da se komunicira argumentima, a ne silom.

Aleksandra Matić, koordinatorica kampanje za borbu protiv govora mržnje na Internetu, informisala je učesnike skupa da govor mržnje na internetu i sve što smatraju ugrožavajućim za sigurnost mogu prijaviti organima vlasti, SIPA-i ili MUP-u. Navedeni su primjeri kada su istražni organi postupali u skladu sa prijavama, ali je ukazano i na to da rad istražnih organa nije prilagođen, niti prioritizira, ovu temu. To utiče na stimulaciju mladih ljudi da prijavljuju slučajeve govora mržnje. Svi panelisti su se složili da mladi trebaju kontinuirano prijavljivati govor mržnje bez obzira na ishod istraga, jer će njihov udruženi aktivizam ostaviti efekte i na cjelokupno društvo (preventivno) i na same počiniocce te organe za sprovedbu zakona (represivno).

Melisa Žuna, predstavnica NVO Građani BiH protiv govora mržnje i Koalicije kulture mira iz Zavidovića, navela je presjek prikupljenih podataka aktivista koji prijavljuju različite forme govora mržnje. One su prvenstveno zasnovane na etničkoj ili vjerskoj osnovi (92%), protiv Roma i seksualne orijentacije (3%) i ostalo (5%). Manifestuju se kroz: oštećenje vjerskih objekata (33%), u formi grafita (21%), štete na imovini i verbalne uvrede (18%), fizičko nasilje (13%), prikazivanje uvredljivih simbola (6%), uvredljive telefonske pozive, poruke i internet sadržaje (4%) i ostale druge vizuelne forme.

Ukazano je na to da mnogi mediji direktno ili indirektno podstiču govor mržnje kroz vijesti koje plasiraju. Kroz javne istupe i mnogi političari govor mržnje koriste za svoje kampanje. Što je prokomentirano riječima da je kod nas „uvreda postala stilska figura“. Isto tako, značajan uticaj na širenje govora mržnje u BiH ima i dijaspora čiji predstavnici su aktivni učesnici brojnih online foruma. U vezi s tim zaključeno je da se treba obezbijediti adekvatna zakonska regulativa protiv govora mržnje, strateški raditi na otklanjanju govora mržnje, te učiti ljude da devijantna ponašanja nisu prihvatljiva.

Mir i povjerenje

Na prethodnu temu nadovezala se i sesija „Mir i povjerenje“ koju su vodile **Marija Arnautović**, novinarka Radija Slobodna Evropa, **Olivera Jovanović**, stručna savjetnica Međureligijskog vijeća BiH i **Mirela Rajković**, predstavnica SEE Youth Network.

Mladi nemaju dovoljno mogućnosti da učestvuju u medijskom prostoru BiH i da govore o temama koje su im zajedničke. Zbog toga je na Radiju Slobodna Evropa, snimljena emisija „Perspektiva“ koja se bavi problemima mladih iz cijele BiH i regije. Kroz sve emisije istaknuta je važnost odgoja i obrazovanja mladih, koje mora ići u pravcu mira i pomirenja.

Tokom diskusije se kroz primjere radio i TV emisija pokušalo pokazati kako mediji mogu uticati na zbližavanje mladih. Učesnici Konferencije jednoglasni su u zahtjevima da takvih emisija i programa bude više.

Jedna od učesnica ove sesije, **Maja Mirković**, predstavnica Evropske asocijacije studenata prava istakla je „kulturu sjećanja“ kao važnu u procesu izgradnje pomirenja i interkulturalnog dijaloga. Odgovornost i suosjećanje treba graditi od temelja, kako u obrazovnom sistemu tako i u lokalnim zajednicama, potcrtala je Mirković.

Govorilo se i o projektima izgradnje građanskog društva kroz međureligijski dijalog, te u tom pravcu važnosti djelovanja nevladinih grupa u manjim sredinama i ruralnim područjima. Sa ovog skupa poslan je i apel vjerskim liderima i vjerskim zajednicama da kroz dobre i pozitivne ideje nastave širiti mir i povjerenje. Na kraju je konstatovano da je međureligijski dijalog napredovao u posljednjih 20 godina.

Uloga obrazovanja u izgradnji mira, razumijevanja i povjerenja

Panelisti iz grupe „Obrazovanje“ drugog dana Konferencije su u okviru treće i četvrte sesije bili podijeljeni u tri grupe, fokusirajući se na ulogu osnovnog i srednjeg obrazovanja u izgradnji mira, razumijevanja i povjerenja, posebno se osvrćući na primjere uspješnih obrazovnih inicijativa u BiH.

Na ovim sesijama, koje su vodili **Namir Ibrahimović**, nastavnik i voditelj nastavnog procesa u OŠ „Safvet beg Bašagić“ i **Radmila Rangelov-Jusović**, izvršna direktorica Centra za obrazovne inicijative Step by step, bilo je dosta rasprave tokom koje su panelisti u nekoliko navrata ukazivali na hiperprodukciju kadra koji se u praksi teško snal-

azi. Takav kadar, iako stručan, nerijetko nema razvijene sposobnosti kritičkog mišljenja, niti sposobnosti koje bi vodile napretku bosanskohercegovačkog obrazovnog sistema.

Veliki dio rasprave odnosio se i na važnost unapređenja nastavnih planova i programa u osnovnim i srednjim školama u BiH, koji su uglavnom naslijeđeni iz nekih ranijih sistema vlasti i kao takvi u minimalnoj mjeri dograđivani, ali ne i unapređivani, dok je struktura nastavnog sata i dalje zasnovana na deklarativno-teoretskom dijelu, ali ne i praktičnom dijelu nastavnog procesa.

„O obrazovanju za mir ne možemo govoriti u okviru tri različita nastavna plana i programa“, saglasan je uvodničar Ibrahimović sa kojim se složila i uvodničarka 4. sesije Radmila Rangelov-Jusović tvrdeći da „bavljenjem prošlosti ne vidimo da se nove historije dešavaju.“

Izgradnja interkulturalnog razumijevanja u praksi

Panelisti ovih grupa posebno su ukazali na problem neprovođenja ranije usvojenih zakonskih legislativa što za posljedicu ima višegodišnju stagnaciju obrazovanja u BiH. Navedeno je i mnoštvo primjera ovakve prakse, među kojima je i podatak da je još 2008. godine Vijeće ministara BiH usvojilo Strateške pravce razvoja obrazovanja u BiH sa planom implementiranja do 2015. godine, te da je poražavajuće da su, iz tog dokumenta, od niza preporuka i mjera do sada urađeni samo ishodi za pojedine školske predmete. Za ovakve propuste odgovorni trebaju odgovarati, poručeno je sa ovih sesija tokom kojih je izneseno i mnoštvo primjera dobre obrazovne prakse u BiH. Zanimljivo je, da su ovi primjeri uglavnom dolazili iz segmenta neformalnog obrazovanja koje bi se u BiH trebalo efikasnije primjenjivati i kojem se mora omogućiti da u određenim trenucima i pod određenim uvjetima, postane sastavni dio formalnog obrazovanja u BiH.

Nakon poprilično žustrih rasprava, panelisti treće i četvrte sesije usvojili su nekoliko zaključaka i mjera među kojima su: Zakonskom regulativom definirati opće ciljeve obrazovanja u BiH koji moraju biti u skladu sa potrebama tržišta rada i koji moraju jasno profilirati kadar kojeg obrazuje obrazovni sistem u BiH; Potrebno je i konstantno unapređivati nastavne planove i programe uz posebnu napomenu da se NPP moraju svakodnevno podvrgavati reviziji i nadopuni i to u skladu sa

savremenim kretanjima nauke i tehnologije; Za unapređenje obrazovanja u BiH neophodno je i reorganizovati nacionalne grupe predmeta i to sa ciljem demistifikacije prošlosti, a taj proces bi trebali voditi relevantni stručnjaci za svaki od nacionalnih predmeta pojedinačno; Za unapređenje obrazovanja u BiH ključna je povezanost ministara obrazovanja na svim nivoima, ministri bi morali imati zajedničku sjednicu u zgra-

di Parlamenta BiH, a mjera može biti i poziv na odgovornost institucija koje moraju raditi na koordinaciji ministara i rješavanju problema izostanka institucionalnog dijaloga; Potrebno je napraviti registar dobrih praksi formalnog i neformalnog obrazovanja; Zakonskom regulativom riješiti pitanje odnosa NVO sektora i vlasti uz obavezno usvajanje akcionog plana za lobiranje promjena u obrazovanju;

NARATIVNI IZVJEŠTAJ KONFERENCIJE

Tematska sesija “Kultura”

Nalazi nacionalnih konsultacija o Post-2015 Agendi provedenih 2014. na temu „Kultura i razvoj“, nedvosmisleno su naznačili da građani i profesionalci u domenu kulture jasno prepoznaju kulturu kao potencijalnog katalizatora sveobuhvatnih društvenih promjena na mnogim nivoima: od održivog ekonomskog razvoja, ostvarivanja prihoda i otvaranja radnih mjesta, do zaštite okoliša i pripravnosti na klimatske promjene; ravnopravnosti spolova, promjene rodni stereotipa i jačanja žena, unapređenja gradskog i seoskog života; te mira, sigurnosti i društvene inkluzije.

Nijedno društvo ne može cvjetati bez kulture i nijedan razvoj ne može biti održiv bez nje. Kultura sadrži odgovore na mnoga pitanja s kojima se društva danas suočavaju.

KLJUČNE PORUKE TEMATSKE GRUPE

- Kulturna različitost – zajedničko blago
- Kultura kao most ka razvoju i pomirenju
- Dijalog je put ka budućnosti
- Razlike koje inspirišu
- Mir nije skup, skup je svaki dan bez mira

Kao nastavak Druge konferencije Platforme dijaloga, u Zemaljskom muzeju BiH, u Sarajevu je 8. februara 2016. godine održana treća tematska sesija “Kultura”. Već njen naslov “Kulturna različitost – zajedničko blago” ukazuje da je koncipirana kao forum za razgovor o kulturi, njenoj snazi, a posebno o njenom doprinosu pomirenju i prosperitetu društva.

Konferencija je otvorena obraćanjem rezidentne koordinatorice Ujedinjenih nacija u BiH **Sezin Sinanoglu**, koja je kao cilj konferencije navela promociju kulture koja će doprinijeti izgradnji mira i povjerenja da bi se omogućila društvena kohezija.

„Moramo biti svjesni da mir nije nešto što dolazi samo od sebe, već nešto što se mora njegovati i čemu moramo posvetiti dosta pažnje. Upravo ovaj niz dijaloških konferencija koje smo napravili je nešto što će narodima BiH dati instrument da razgovaraju“, kazala je Sinanoglu.

Dodala je da UN podržava i niz manjih projekata u BiH te rade s mladim ljudima kojima omogućavaju da zajednički predstave svoje ideje.

Ministar civilnih poslova BiH **Adil Osmanović** izrazio je zadovoljstvo što su pod pokroviteljstvom Predsjedništva BiH pokrenute panel-diskusije i rasprave o budućnosti i mogućnostima zajedničkog kulturnog djelovanja, obrazovanja i pomirenja u kojima učestvuju mladi.

„Nakon potpisivanja Dejtonskog sporazuma, vrlo često smo zatvoreni u nacionalne atare, bili oni politički, kantonalni, entitetski ili državni. Ali ovakve inicijative omogućavaju da mladi iz cijele BiH pokrenu otvorene diskusije o stanju u državi“, istakao je Osmanović.

Naglasio je i da upravo kultura najlakše gradi mostove te da su prijateljstva koja se uspostave u kulturi neraskidiva: „To su prijateljstva bez interesa i političke primjese i drago mi je da je današnji moto ove konferencije – kultura i dijalog u kojima učestvuju mladi koji će sutra biti kulturni radnici i zauzimati značajne pozicije.“

Osmanović je podvukao da je Ministarstvo civilnih poslova BiH imalo dobru suradnju sa UN-ovim agencijama u BiH, te ukazao na to da je kultura bitan faktor u zapošljavanju u BiH što pokazuju i statistike od 4, 7 % osoba zaposlenih u kulturnom sektoru BiH.

Član Predsjedništva BiH **Mladen Ivanić** pohvalio je rad UN-ovih agencija te ukazao na potrebu da kultura prestane biti predmetom političkih bitaka.

„Mislim da će konferencija otvoriti neke drugačije vizije te izvući kulturu iz svakodnevnih političkih bitaka, jer političari vrlo često koriste pojam kulture za nastavak daljnjih sukoba. Vjerujem da će ovakav stil dijaloga omogućiti da se dođe do zajedničkih zaključaka kako naše kulturno bogatstvo predstaviti svijetu“, izjavio je Ivanić.

Šef Ureda UNESCO-a u BiH **Siniša Šešum** ističe da kultura pridonosi razvoju države i bruto-društvenom proizvodu, ali da još postoji problem predstavljanja kulture kao generatora mira i pomirenja u BiH. Istakao je da „i nakon 20 godina od rata u BiH, kulturna raznolikost naše države još nije viđena kao izuzetna vrijednost, već kao anomalija društva koja po-

spješuje podjele u zemlji”, smatrajući da je ova konferencija jedan od dobrih inicijativa, kako bi se došlo do određenih zaključaka koji bi ušli u novu strategiju kulturnih politika BiH.

Učesnicima konferencije su se obratili i **Zahira Virani**, zamjenica rezidentne predstavnice UNDP-a u BiH, i **Ayman Abulaban**, šef UNICEF-a u BiH, te naglasili prioritet izgradnje mira i ulogu koju kultura, obrazovanje i mladi mogu imati u tom procesu.

Namik Hadžalić, koordinator zajedničkog UN-ovog projekta, govorio je o rezultatima „Dijaloga za budućnost“ i što je postignuto u proteklih 18–19 mjeseci djelovanja.

2.1. Umjetnici ruše barijere

Na prvom panelu, pod nazivom „Dijalog, saradnja, partnerstvo“ učesnici su prezentirali vlastite kulturne projekte koji su imali međunarodni karakter i učestvovali u promociji bh. kulture u svijetu te regiji, a posebno u izgradnji dijaloga sa onim što se obično doživljava kao „tuđe“, barem u regiji u kojoj se nalazi BiH.

Nakon pojedinačnih prezentacija projekata od internacionalne važnosti u izgradnji dijaloga i pomirenja, moderator **Zoran Galić** je otvorio diskusiju sa pitanjem: „Kako interkulturalni dijalog funkcioniše u BiH?“

Učesnici panela imali su različite odgovore, a neki od njih su rekli sljedeće:

Tanja Miletić–Oručević je naglasila da se pokušava proizvesti vještačka kultura, odnosno vještačke kulture razlike, dok je **Sarita Vujković** istakla da se ne slaže s viđenjem kulture kao „jedne“, nego da smatra da živimo u „pluralizmu kultura“. **Edo Hozić** je naglasio potrebu uključivanja mladih umjetnika u internacionalne projekte, a **Amra Bakšić–Čamo** nužnost obrazovanja publike za gledanje filma i drugih kulturnih sadržaja.

Zoran Galić je zaključio da je ovaj dijalog značajan za budućnost Bosne i Hercegovine, kao i to da ćemo prave i istinske rezultate vidjeti u skorijoj budućnosti. Također je naglasio da je dijalog najčešće zastupljen među umjetnicima, kao i da su upravo umjetnici ti koji nose potencijal brisanja ideoloških barijera.

2.2. Pravedan sistem upravljanja u kulturi

Drugi panel, pod nazivom „Novi akteri, novi horizonti“, otvorila je moderatorica **Kumjana Novakova** postavljajući sljedeća pitanja: Kakva su pravila igre u kulturi u BiH? Da li i kako podržavamo i promoviramo inovativne kulturne prakse, nove tendencije u umjetnosti i teoriji, odnosno nove - mlade stvaraocice, umjetnike i umjetnice, kolektive? Doprinosi li i podržava li sistem kreiranje alternativnih stvaranja, odvijanja i prožimanja kulturnih, umjetničkih i alternativnih programa? Podržava li sistem artikulaciju različitih društvenih angažmana na polju umjetnosti i kulture? Da li i kako standardne institucije culture stimuliraju i kataliziraju aktivan interes za savremenu kulturu i umjetnost, obrazovanje u kulturi, razvoj

kritičkog mišljenja i aktivno djelovanje kod korisnika različitih generacija – odnosno okupljanje nove publike?

Mladi učesnici, **Mila Panić**, vizuelna umjetnica iz Banja Luke i **Boris Lalić**, pisac iz Sarajeva, predstavili su iskustva u organizaciji i djelovanju izvan sistema, kao odgovor na nemogućnost ulaska mladih umjetnika u prostore javnih institucija i systemske nebrige za nezavisnu umjetničku scenu.

Siniša Šešum, šef UNESCO-a u BiH, u diskusiji je rekao da su kolege na prvom panelu govorile o institucionalizaciji, ali da sistem mora biti otvoren za nezavisnu i alternativnu scenu. **Aida Kalender**, direktorica Udruženja „Akcija“ postavila je pitanje panelistima: „Da li bi trebalo napasti sistem i mijenjati ga ‘odozgo’?“, na što su mladi umjetnici, između ostalog, zaključili da ne smijemo očekivati da samo sistem bude otvoren za nas, nego i mi za sistem, kao i da treba uspostaviti sistem koji će biti pravedan.

U zaključnim obraćanjima panelisti su istakli problem komunikacije i diskontinuiteta kako u javnoj tako i u nezavisnoj kulturnoj sceni, ali i da je ova konferencija bila prilika da se nezavisna scena predstavi pred javnom. Mila Panić je postavila pitanje: „Da li smo spremni da RS na Venecijansko bijenale pošalje umjetnika iz FBiH i obratno?“, otvarajući pitanje o tome koliko je polje kulture ispolitizirano, a da to u konačnici utiče na individualne odnose između umjetnika. Boris Lalić je ipak optimistično zaključio da „očekujemo da će se u budućnosti stvari mijenjati nabolje“.

2.3. Kulturne strategije – šansa za sve

Treći panel, pod nazivom „Strategija kulturnih politika“, moderatorica **Aida Kalender** je otvorila isticanjem da će se kroz panel ponuditi odgovori na to zašto je bitno da Bosna i Hercegovina čak i formalno ima ovaj dokument da bi ostvarila pristup nekim evropskim programima, ali i da kao kulturni radnici moramo vidjeti kako ponuditi neke konkretne ciljeve i konkretne rezultate.

Aida Čengić, stručnjakinja za kulturu, prezentirala je kulturne strategije u Bosni i Hercegovini. Na pitanje Aide Kalender zašto nikada nije objavljen profil Bosne i Hercegovine na Compendiumu, Čengić je rekla da je izrađen dokument do nivoa Ministarstava civilnih poslova BiH, ali da je daljnjim spuštanjem na entitetska ministarstva „zamrznuta“ daljnja komunikacija.

Kao preporuku je istakla da je potreban međuresorski pristup pri izradi strategija kulture, ali i uključivanje eksperata iz oblasti kulture kada se rade strategije za druge oblasti.

Danijel Hopić, jedan je od učesnika izrade Akcionog plana za provođenje Strategije kulturne politike BiH, koji je tada radio na MDGF projektu „Unaprijeđenje kulturnog razumijevanja u Bosni i Hercegovini“, a kojeg su implementirale tri UN agencije u BiH. Prezentirao izazov provođenja samog dokumenta „Strategija kulturne politike BiH“ u Akcionom planu, za koji ističe da je specifičan i jedinstven dokument tog tipa u BiH, prvenstveno po svom obimu i priličnoj neoperativnosti jer nema postavljen vremenski rok trajanja.

Siniša Šešum, šef UNESCO-a u BiH, komentirao je da je jako bitno naglasiti da je inicijativa za izradu Akcionog plana došla iz Bosne i Hercegovine, a ne izvana kao što je bila pređašnja praksa.

Jasmina Osmanković, voditeljica izrade studije o kreativnim industrijama u Kantonu Sarajevo, najavila je u što kraćem roku izradu Strategije u Kantonu Sarajevo, dokumenta koji treba pomoći da broj uposlenih u kreativnoj industriji u ovom kantonu, bude daleko veći. Moderatorica Aida Kalendar je istakla da je ovaj dokument, kao i Strategija kulturne politike Sarajeva, bitan i zbog toga što je za kandidaturu grada Sarajeva za evropsku prijestolnicu kulture neophodno imati strateške dokumente iz kulture.

Katica Čerkez, ministrica obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona, istakla je da ima mnogo iskustva u radu te da je svjesna šta znači postojanje takvog strateškog dokumenta i da je to polazna osnova za bilo kakvo apliciranje na međunarodne fondove. Također, istakla je da je strateški dokument kulture bitan jer će odrediti viziju daljeg razvoja kulture u SBK-u, ali i da će dobiti Akcioni plan koji je sastavni dio Strategije i postaviti ga kao zadaću koju treba obaviti.

Nebojša Jovanović, koordinator inicijative KULTURA 2020, neformalne mreže kulturnih radnika i radnica, prezentirao je aktivnosti ove mreže te šta će raditi u narednih pet godina. Prezentirao je dosadašnji rad, a koji podrazumijeva i neke bazične korake kao što su: mapiranje ključnih problema i potreba kulturnog sektora na teritoriji cijele BiH, te da je mapirano 16 glavnih zaključaka, od čega je jedna od ključnih potreba „izrada strategija kulturnih politika na svim administrativnim nivoima gdje ne postoje“, kao i da su sami kulturni radnici prepoznali ovaj nedostatak kao jednu od bitnih potreba na kojoj treba raditi.

Naglasio je i neophodnost depolitizacije upravljačkih struktura u institucijama kulture, jer je i to jedna od ključnih potreba koju su identificirali kulturni radnici u BiH, a na kojoj će KULTURA 2020 raditi u budućnosti.

2.4. ZAVRŠNA OBRAČUNJA

Generalne zaključke konferencije o kulturi, iznijeli su **Siniša Šešum**, šef UNESCO-a u BiH, **Namik Hadžalić**, koordinator zajedničkog UN-ovog projekta „Dijalog za budućnost“, **Aida Kalendar**, direktorica Udruženja „Akcija“, **Nebojša Jovanović**, koordinator inicijative KULTURA 2020.

Siniša Šešum je naglasio da smo sada u boljoj poziciji da krenemo ka reviziji postojećeg ili novog, kao i da ne možemo izbjeći promociju kulturalne različitosti. Osvrćući se na izlaganje ministrice Katicice Čerkez, Šešum je akcentirao da moramo krenuti u izmjenu nastavnih planova i programa, ali i promociju multikulturalnosti, kao i da izgradnja pomirenja nema alternativu.

Kao poseban doprinos ove konferencije smatra doprinos kritičkom promišljanju o sektoru kulture.

Namik Hadžalić je još jedanput potcrtao potrebu izgradnje mira, koja je i dalje nestabilna, te ukazao na trendove razdvajanja mladih koji ne znaju mnogo o procesima donošenja odluka i nisu uključeni u proces.

Aida Kalendar je istakla da je saradnja između javnog i civilnog sektora moguća, te da to posebno ohrabruje, kao i da treba prepoznati i čuti ono što govori nezavisni kulturni sektor.

Kao posebne zaključke izvukla je zahtjev za puno većom transparentnošću, veći nivo participativnosti svih aktera, te uspostavljanje dijaloga između kreatora politika i samih kulturnih radnika koji bi podrazumijevao i pokretanje inicijativa 'odozdo'.

Nebojša Jovanović je naglasio potrebu da se što više uspostavlja intersektorski dijalog i saradnja u kreiranju javnih politika i zagovaranju sistemskih promjena.

DIJALOG ZA BUDUĆNOST SE NASTAVLJA

Nedugo po okončanju Druge konferencije Platforme dijaloga, DFF projekat nastavio je raditi na jačanju sistemske podrške mladima BiH. U saradnji sa nadležnim institucijama, započete su aktivnosti koje za cilj imaju jačanje kapaciteta lokalnih službenika za mlade da identifikuju, prate i evaluiraju lokalne omladinske politike i aktivnosti. Također, pokrenuta je inicijativa promovisanja ključnih tematskih cjelina poput društveno korisnog rada, sprečavanja govora mržnje, deradikalizacije, uključivanja dijaspore unutar razvoja omladinskih politika, uzimajući u obzir koordinacijsku funkciju Komisije za koordinaciju pitanja mladih pri Ministarstvu civilnih poslova.

Ove inicijative nadovezuju se na već uspostavljene mehanizme koji doprinose razvoju omladinskih politika poput Platforme dijaloga, regionalnih Foruma mladih, praćenja realizacije 40 omladinskih projekata u oblastima mladih, obrazovanja i

kulture, te niza komunikacijskih aktivnosti čija sprovedba se nastavlja već ustanovljenom dinamikom.

S aspekta dijaloških aktivnosti, po okončanju svake od tematskih sesija Druge konferencije Platforme dijaloga, svi sudionici su usaglasili i usvojili zajednički set zaključaka. Definisani zaključci i aktivnosti biće dostavljeni Predsjedništvu BiH i drugim donosiocima odluka od kojih se očekuje nastavak aktivnog angažmana u procesima daljeg unapređenja politika usmjerenih ka rješavanju ključnih izazova s kojima se susreću mladi, ali i cjelokupno društvo u BiH.

Treća konferencija Platforme dijaloga, koja će se održati sredinom 2016. godine, omogućiće nastavak dijaloga i preciziranje akcija neophodnih za realizaciju zaključaka.

UKRATKO O PROJEKTU

Na osnovu zajedničke inicijative Predsjedništva Bosne i Hercegovine i generalnog sekretara Ujedinjenih nacija, kao i prepoznate potrebe za stvaranjem prostora za dijalog i promociju suživota u BiH, Tim UN-a u BiH, pod vodstvom rezidentnog koordinатора UN-a, u julu 2014. godine počeo je implementaciju projekta „Dijalog za budućnost“, koji ima za cilj stvaranje prostora za dijalog koji će omogućiti proces izgradnje mira u cijeloj zemlji, promovisati suživot i međukulturalno razumijevanje putem obrazovanja i kulture, s naglaskom na mlade.

KLJUČNE OBLASTI DJELOVANJA

- **MLADI**
povećati učešće, svijest i uticaj mladih u dijalogu o politikama vezanim za pitanja koja utiču na program razvoja i reforme u BiH
- **KULTURA**
osigurati da građani i zajednice putem kulture ostvaruju zajedničke ciljeve u pogledu izgradnje mira
- **OBRAZOVANJE**
osigurati da obrazovanje podržava veću društvenu koheziju

GLAVNE AKTIVNOSTI

Projekat se zasniva na implementaciji sljedećih aktivnosti:

- **Platforma dijaloga** za BiH
mehanizam koji će povezati donositelje odluka na višim nivoima, civilno društvo i građane (s naglaskom na mlade)
- **Program grantova**
putem kojeg će se finansirati lokalne inicijative koje promovišu suživot i međukulturalno razumijevanje
- **Komunikacija i rad na terenu**
kako bi se unaprijedila percepcija javnosti o miru, pomirenju i međukulturalnom razumijevanju, te promovisali najbolji primjeri

KORISNICI PROJEKTA

Projekat će raditi direktno sa građanima, liderima i „šampionima“ interkulturalnog dijaloga iz različitih sfera društva, sa posebnim naglaskom na mlade. Korisnici će biti mladi, roditelji, nastavnici, učenici, osobe aktivne u oblasti kulture i umjetnosti, civilno društvo, religijski i poslovni lideri, marginalizovane skupine i zajednice i građani uopšte, sa akcentom na uključivanje mladih žena i djevojaka iz manje razvijenih i zanemarenih područja zemlje.

Stoga je **15% fondova** u programu grantova rezervisano za udruženja žena i ranjive skupine, a također je predviđeno učešće **najmanje 15%** žena i članova ranjivih skupina u Platformi dijaloga.

Za program grantova mogu se prijaviti:

- Organizacije civilnog društva registrovane u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji, Kosovu¹, Crnoj Gori, Srbiji i Sloveniji
- Neformalne grupe i pojedinci

Prioritet će imati projekti iz sljedećih oblasti:

- Formalno i neformalno obrazovanje
- Međukulturalno razumijevanje i povezivanje
- Liderstvo mladih i inovacije

1) Ovim se nazivom ne dovode u pitanje stajališta o statusu, te je on u skladu s rezolucijom 1244/1999 UNSC-a i mišljenjem Međunarodnog suda pravde o proglašenju nezavisnosti Kosova

ANEKSI ↓ ↓ ↓

ANEKS 1

TEMATSKA SESIJA “MLADI”

METODOLOGIJA RADA

Tokom Prve konferencije, održane u aprilu 2015. godine, otvorena su neka od ključnih pitanja o položaju mladih, omladinskim politikama, obrazovanju i kulturi, te donoseni zaključci da je za bolju budućnost mladih neophodna udružena komunikacija pojedinaca, NVO-a i omladinskih organizacija s predstavnicima institucija vlasti.

Nadovezujući se na zaključke s prethodne Konferencije Platforme dijaloga, kroz četiri tematske cjeline, sa fokusom na aktivnu diskusiju, učesnici tematske sesije “Mladi” su isticali problematiku i mehanizme rješavanja i prevazilaženja suštinskih problema, te ukazali na primjere dobre prakse i predložili načine njihove primjene u BiH.

Okupljenih 70 učesnika, predstavnika institucija vlasti u BiH,

mladih aktivista, akademskog i nastavnog osoblja, ministarskih resora iz oblasti omladinske politike i obrazovanja i drugih relevantnih institucija, organizacija civilnog društva, vjerskih zajednica, te realizatora različitih projekata podržanih od strane UN Projekta “Dijalog za budućnost” (DFP), razmjenjivalo je iskustva u otvorenoj diskusiji sa tročlanim panelom kroz četiri zasebne programske cjeline.

Učesnici su birani na osnovu rezultata i rada u omladinskom sektoru, aktivizma, posvećenosti radu u oblasti političke participacije, ekonomije, preduzetništva, poznavanja “online” djelovanja, izgradnje povjerenja, angažmana u procesima odlučivanja i pozicija u institucijama vlasti i međunarodnim organizacijama, koje se direktno tiču tematike sesija Konferencije i problematike mladih.

Tematske cjeline su sljedeće:

- Politička participacija,
- Evropski put i mladi (ekonomija),
- Sigurnost: Online sigurnost i
- Mir i povjerenje.

Tokom realizacije II konferencije Platforme dijaloga, podsticala se aktivna diskusija, zasnovana na inkluzivnom i konstruktivnom dijalogu među svim učesnicima. U diskusiji su svi sagovornici ravnopravni i bitno je da se čuju njihova iskustva, razmišljanja i stavovi u okviru predviđenih tema. Učesnici i panelisti su tokom diskusije identifikovali problematiku, iznosili svoja iskustva, prijedloge i razmišljanja, a pola sata svake sesije je bilo posvećeno detaljnijoj raspravi o zaključcima, koji su rezimirani tokom diskusije.

Ciljevi Tematske sesije “Mladi”

- Skrenuti pažnju na ključne tematske oblasti,
- Uspostaviti dvosmjernu komunikaciju,
- Definisati jasne i koncizne zaključke i
- Definisati preporuke za dalji rad.

Odabir panelista Konferencije

Metodologija je podrazumijevala identifikaciju panelista koji su već u procesu organizovanja, bave se aktivizmom i omladinskim organizovanjem, te imaju zapažene rezultate u svom radu. U skladu sa temom sesije, po tri stručne osobe iz oblasti su odabrane na osnovu višegodišnjeg iskustva, te projekata koji su doprinijeli poboljšanju situacije, ili nude korisna sistemska rješenja.

Pripremni rad sa panelistima

Nakon selekcije panelista, preliminarne razmjene korespondencije i relevantnih informacija, održan je radni sastanak. Panelistima je predstavljen koncept Konferencije dijaloga, njegovi ciljevi i vizija, te metodologija rada, kao i krajnji cilj njihovog učešća na panel diskusijama. Panelisti su imali priliku da o specifičnoj temi svoje sesije razgovaraju sa ostalim učesnicima panela, kao i sa moderatoricom i zapisničaricom. Predstavljene su im preliminarne liste pitanja, opće teme razgovora, te statistike koje ukazuju na potencijalne probleme u sektoru i zaključci sa prethodne Konferencije dijaloga. Panelisti su dobili obrazac na kojem su mogli navesti teme o kojima žele razgovarati na sesiji, a relevantne su za temu, kao i ključne zaključke i poruke koje žele prenijeti učesnicima. Isti obrazac je prosljeđen elektronskim putem svim panelistima.

SESIJA I : POLITIČKA PARTICIPACIJA

Panelisti:

1. **Bojana Trninić**, Perpetuum mobile, Institut za razvoj mladih, Projekat Akademija za političke lidere/ke
2. **Irfan Čengiđić**, generalni sekretar, SDP BiH
3. **Lejla Zonić**, Evropski parlament mladih u BiH, predsjednica regionalnog ureda u Tuzli

Pitanja za paneliste:

- Koji su ključni problemi s kojima se suočavaju polaznici političkih akademija prilikom integrisanja u političke strukture u BiH po okončanju svog obrazovanja?
- Da li bi izmjene izbornog zakona kojima bi se uvele kvote na postotke zastupljenosti mladih na izbornim listama bile poželjne?
- Postoje li razlike za mlade između individualnog političkog i aktivizma i kolektivnog (unutarstranačkog)?
- Na koji način se osigurava unutarstranačko mentorstvo mladih i do koje mjere ono onemogućava razvoj izvaninstitucionalnih metoda i razvoja politika koje su neophodne kako bi same stranke unaprijedile svoje načine funkcionisanja?
- Šta regionalna saradnja mladih omogućava mladima u BiH i do koje mjere se ona uzima u obzir prilikom realizacije aktivnosti mladih i politika mladih u BiH? Na koji način se iskustva mladih u regiji (navesti primjer zemlje u regiji) o učešću unutar sopstvenih političkih sistema mogu prenijeti u BiH? Ko bi bio odgovoran za institucionalno povezivanje? Da li postoji potreba za dodatnim zakonodavnim mjerama?

SESIJA II: EVROPSKI PUT I MLADI (EKONOMIJA)

Panelisti:

1. **Drago Gverić**, Inovacioni centar Banja Luka (ICBL), direktor Fondacije
2. **Meliha Gekić Lerić**, INTERA Zaklada za inovacijski i tehnološki razvitak, voditeljica poslovnog inkubatora
3. **Ranko Markuš**, Projekat zapošljavanja mladih, vođa tima

Pitanja za paneliste:

- Kakvo neformalno obrazovanje treba mladima, kako bi mogli aktivno pristupiti tržištu rada? Postoji li institucija/tijelo koje strateški planira razvoj tog vida obrazovanja?
- Do koje mjere je podrška vlasti neophodna za dugoročan i adekvatan sistem podrške inkubaciji i razvoju poslovnih ideja? Postoji li strateški, zakonski smjer i funkcionalan mehanizam usavršavanja ove problematike?
- Postoji li udruženje inkubatora poslovnih ideja? Da li postoji potreba za njegovim osnivanjem kako bi na jedinstven način pristupilo relevantnom organu vlasti u svrhu regulisanja i unapređenja tržišta inkubacija poslovnih ideja? Koje institucije bi trebale biti uključene u njegovo regulisanje? Šta je naredni korak?
- Koja sredstva se izdvajaju za poticaj mladim ljudima za zapošljavanje? Za poticaj razvoja nauke i industrije? Postoji li povezanost? Postoji li potreba za uvođenjem kvota koji postotak sredstava se izdvaja za mlade?

- Da li postoji razlika u planiranju politika poticanja poduzetništva među mladima između poticanja individua i kolektiva? Koja se preferira i koja treba biti preferirana? Šta nivoi vlasti trebaju uzeti u obzir prilikom planiranja poticajnih politika za zapošljavanje mladih?

SESIJA III: ONLINE SIGURNOST

Panelisti:

1. **Aleksandra Matić**, Kampanja za borbu protiv govora mržnje na internetu, koordinatorica
2. **Prof. dr. Lejla Turčilo**, Fakultet političkih nauka, Univerzitet u Sarajevu
3. **Melisa Žuna**, Građani Bosne i Hercegovine protiv mržnje, koalicija Kultura mira Zavidovići

Pitanja za paneliste:

- Putem kojeg zakonskog okvira u BiH se reguliše pitanje sigurnosti na internetu?
- Do koje mjere se govor mržnje na internetu reflektuje na fizičku sigurnosnu situaciju u BiH? Postoji li metodološki dokazana spona?
- Koji organi vlasti su odgovorni za regulisanje preventivnih i represivnih mjera za unapređenje ove tematike?
- Da li postoje pojedinačne institucije koje bi mogle unaprijediti svoj rad po ovom pitanju? Koje bi to institucije bile?
- Šta mladi čine/mogu učiniti kako bi se pomoglo vlastima u poboljšanju ove oblasti?

SESIJA IV: MIR I POVJERENJE

Panelisti:

1. **Marija Arnautović**, Radio Slobodna Evropa, Sarajevo, novinarka
2. **Mirela Rajković**, SEE Youth Network, Policy Officer
3. **Olivera Jovanović**, Međureligijsko vijeće BiH, stručna savjetnica

Pitanja za paneliste:

- Zašto mladi imaju veliko povjerenje u vjerske institucije, a toliki broj incidenata zasniva se na mržnji zasnovanoj na vjerskim predrasudama?
- Šta znači i ko je „autoritet“ mladima u primjeni njihovih vjerskih ubjeđenja? Koja je odgovornost tog autoriteta i da li ona postoji?
- Šta vjerske zajednice rade po pitanju definisanja ovog vida odgovornosti i razvoja mehanizama za sprovedbu reformskih mjera s tim u vezi?
- Da li je pojam „žrtve“ ključan za mir i povjerenje u BiH? Čega su mladi sve žrtve? Čija je odgovornost za realizaciju mjera kojima bi se mladi osposobili za prevazilaženje ove samopercepcije?
- Do koje mjere nemir i nepovjerenje pružaju platformu za radikalizaciju političkih i vjerskih ubjeđenja među mladima? Kojim podacima raspoložemo da evidentiramo trendove prema kojima radikalizacija utiče na sigurnosno okruženje? Koje institucije su odgovorne za prevazilaženje ovih sigurnosnih rizika?

ZAKLJUČCI I AKTIVNOSTI

Na tematskoj sesiji "Mladi",
doneseno je ukupno:

20 zaključaka

Identifikovano
je ukupno:

47 aktivnosti

1. ZAKLJUČAK:

(Na osnovu primjera dobre prakse) Angažovano raditi na jačanju institucionalnih mehanizama, uključujući među-institucionalnu i međusektorsku saradnju, kojima će biti pospješen razvoj sistemskih politika za mlade, te praćenje i jačanje primjene postojećih zakonodavnih rješenja.

AKTIVNOSTI:

- 1.1 Omladinske organizacije trebaju raditi na obučavanju kadra za zajednički vid saradnje sa institucijama.
- 1.2 Jačanje stručnosti vlastitih kapaciteta. Jačati zagovaračke sposobnosti.
- 1.3 Jačati Komisiju za koordinaciju pitanja mladih BiH, jer predstavlja bitnu adresu za omladinu.

NOSIOCI AKTIVNOSTI:

Institucije - Komisija za koordinaciju pitanja mladih BiH.

Omladinske organizacije - Omladinski savjet RS, krovna omladinska organizacija FBiH.

Ostali akteri - mladi; omladinske organizacije generalno.

OSVRT:

1.1 Postoji dobra saradnja NVO-a i resornih Ministarstava za mlade, te su oformljeni zakoni koji se odnose na mlade (Zakon o mladima FBiH, Zakon o omladinskom organizovanju RS, Zakon o volontiranju, Strategije o mladima), doneseni u saradnji sa omladinskim sektorom.

1.3 Komisija za koordinaciju pitanja mladih u BiH je formalno tijelo, čiji potencijal je nedovoljno iskorišten, a koji može značajno doprinijeti unapređenju položaja mladih u BiH.

2. ZAKLJUČAK:

Definisati kvote minimalnog broja mladih u izvršnim i zakonodavnim tijelima na svim nivoima vlasti.

AKTIVNOSTI:

2.1 Analiza (Policy brief) efekata uvođenja kvote minimalnog broja mladih sa preporukama u vezi obaveznog učešća mladih u izvršnoj i zakonodavnoj vlasti.

2.2 Na osnovu rezultata analize predložiti zakonodavne izmjene, te animirati omladinske organizacije u BiH, kao i mlade političkih partija kako bi osigurali brojnost potpisa i upoznali javnost o pozitivnim efektima.

NOSIOCI AKTIVNOSTI:

Institucije - Komisija za koordinaciju pitanja mladih BiH

Međunarodne organizacije – UN, EU.

Omladinske organizacije - Omladinski savjet RS, krovna omladinska organizacija FBiH.

OSVRT:

2.1. Postoji dobra praksa metodologije za minimalnu kvotu učešća žena u vlasti, koja je određena na preporuku Vijeća Evrope. Učešće žena je vidno povećano, ali implementacija nije potpuna, pa ukupan broj ne ispunjava kompletnu kvotu od 40%.

3. ZAKLJUČAK:

Nastaviti jačati unutarstranačko i institucionalno mentorstvo mladih. Kontinuirano raditi na jačanju kapaciteta mladih u smislu osiguranja kontinuirane i kvalitetne neformalne edukacije.

AKTIVNOSTI:

3.1 Unaprijediti obučavanje podmlatka političke partije kroz interne škole demokratije, na kojima bi starije kolege, putem direktnog mentorstva i praktičnog rada učile mlađe sistemskom djelovanju, preuzimanju inicijative, razvijanju ideja, menadžmentu.

3.2 Obavezati parlamentarce da rade sa mladima i podržati unutarstranački status mladih u iniciranju i donošenju odluka.

3.3 Kontinuirano podržavati rad neformalnih škola, tj neformalne vidove obrazovanja.

NOSIOCI AKTIVNOSTI:

Organizacije civilnog društva/fondacije:

Akademija za političke lidere/liderke Perpetuum mobile, Friedrich-Ebert-Stiftung.

Stručna zajednica: Profesionalni političari, politikolozi.

Ostali akteri: Političke akademije političkih stranaka, Forumi mladih političkih partija.

4. ZAKLJUČAK:

Prioritizirati rad na povećanju motivacije mladih za učešćem u političkim procesima u BiH (uključujući iskorištavanja prava glasa) s ciljem unapređenja demokratskog društva.

AKTIVNOSTI:

- 4.1 Raditi na aktivaciji „pasivne“ omladine. Osposobljavati i edukovati mlade.
- 4.2 Inicirati i unaprijediti međuregionalnu saradnju mladih.
- 4.3 Jačati učešće bosanskohercegovačke omladine u Evropskom parlamentu mladih.
- 4.4 Pojačati saradnju mladih sa stranački diferenciranom omladinom kroz omladinske organizacije, nevladine organizacije, političke akademije i škole za političke studije.

NOSIOCI AKTIVNOSTI:

Institucije – Obrazovne institucije u BiH.

Omladinske organizacije: Omladinski savjet RS, krovna omladinska organizacija FBiH.

Organizacije civilnog društva/fondacije:

Akademija za političke lidere/liderke Perpetuum mobile, Friedrich-Ebert-Stiftung Politička akademija.

Međunarodne organizacije: Vijeće Evrope, UNDP, EYP.

Ostali akteri: Cjelokupan omladinski sektor.

OSVRT:

- 4.1 Omladinski sektor treba agresivnije raditi sa omladinom, uključivati veći broj mladih koji nisu aktivni članovi društva. Formiranjem entitetskih krovnih omladinskih organizacija, kao i kantonalnih, insistirati na povećanju broja aktivne omladine. Kroz grant mehanizme institucija i/ili međunarodnih organizacija u BiH, inicirati projekte uključivanja pasivne omladine. Na Forumima mladih govoriti o značaju participacije, te ih uključivati i učiti metodologiju i osnovne učešća u demokratskom društvu.
- 4.2 Osigurati sprovedbu Bečke deklaracije iz avgusta 2015. godine, u aspektu koji se odnosi na mlade.
- 4.3 Omogućiti Evropskom parlamentu mladih, i drugim organizacijama srodnog mandata, da povećaju kapacitete i obuče veći broj mladih evropskim praksama demokratije.

5. ZAKLJUČAK:

Razvoj obrazovnog sistema u BiH, što podrazumijeva jačanje koordinacije svih relevantnih institucija zaduženih za koncipiranje i sprovedbu obrazovnih politika.

AKTIVNOSTI:

5.1 Jačati ulogu Agencije za razvoj visokog obrazovanja i Agencije za razvoj predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja.

NOSIOCI AKTIVNOSTI

Institucije: Agencija za razvoj visokog obrazovanja, Agencija za razvoj predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja, Ministarstvo prosvjete i kulture RS, Federalno ministarstvo obrazovanja, kantonalna ministarstva obrazovanja, Odjeljenje obrazovanja u Vladi Brčko distrikta.

OSVRT:

5.1 Svaka Agencija je jedinstvena i ima mandat uticaja na nastavne planove i programe i komunikaciju sa entitetskim ministarstvima obrazovanja. Agencije su otvorene za saradnju sa NVO sektorom i žele poboljšati komunikaciju s ministarstvima (naglasak na kantonalnim).

6. ZAKLJUČAK:

Jačanje karijernih savjetovališta u obrazovnim sistemima i sistemsko usmjeravanje obrazovanja ka razvijanju preduzetničkog duha; razvoj sistema pravovremene identifikacije perspektivnog kadra za svrhe zapošljavanja.

AKTIVNOSTI

- 6.1 Podržati proces uvođenja preduzetništva i karijernog savjetovanja u kurikulum osnovnog i srednjeg obrazovanja.
- 6.2 . Osigurati obuku osoblja za karijerno savjetovanje.
- 6.3 Ustanoviti Centar za izvrsnost (na nivou BiH), čija bi uloga bila briga, usmjeravanje i usavršavanje najperspektivnijih učenika.

NOSIOCI AKTIVNOSTI:

6.1 **Institucije:** Agencija za razvoj predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja, Ministarstvo prosvjete i kulture RS, Federalno ministarstvo obrazovanja, kantonalna ministarstva obrazovanja, Odjeljenje obrazovanja u Vladi Brčko distrikta.

6.2 **Međunarodne organizacije:** GOPA Projekat YEP.

6.3 **Institucije:** Ministarstvo civilnih poslova BiH, Ministarstvo obrazovanja i nauke FBiH, Ministarstvo nauke i tehnologije RS, Ministarstvo prosvjete i kulture RS, Odjeljenje obrazovanja u Vladi Brčko distrikta.

Ostali akteri: Osnovne i srednje škole.

OSVRT :

6.1 Uvođenje preduzetništva i karijernog savjetovanja je u procesu ulaska u kurikulum osnovnog i srednjeg obrazovanja, koje će biti realizovano kroz časove razredne nastave. U nadležnosti je projekta Agencije za razvoj predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja.

7. ZAKLJUČAK:

Intenzivirati rad sa roditeljima srednjoškolaca u kontekstu razvoja oportuniteta i usmjeravanja mladih ka karijernim opredjeljenjima u svrhu sticanja obostrane koristi.

AKTIVNOSTI:

- 7.1 Izgraditi kapacitete Savjeta/vijeća učenika BiH i roditeljskih savjeta u školama.
- 7.2 Promovisati BOŠ platformu za karijerno savjetovanje.

NOSIOCI AKTIVNOSTI:

Međunarodne organizacije: GOPA - Projekat YEP.
Omladinske organizacije: OKC BL, KULT.
Stručna zajednica: ICBL, Intera Mostar, Mreža inkubatora BiH.
Ostali akteri: Mediji.

OSVRT:

- 7.1 Iskoristiti postojanje roditeljskih savjeta u školama, kao i savjeta učenika, koja su formirana u svim školama u BiH. Sa njima bi trebali raditi stručnjaci za karijerno savjetovanje i preduzetništvo.
- 7.2 Promovisati BOŠ kao primjer dobre prakse, dok se ne izgrade slične platforme za BiH (OKC provodi inicijativu).

8. ZAKLJUČAK:

Jačati kvalitetu karijernog savjetovanja u javnim službama zapošljavanja.

AKTIVNOSTI:

- 8.1 Edukacije za uposlenike.

NOSIOCI AKTIVNOSTI:

Međunarodne organizacije: GOPA - Projekat YEP.

OSVRT:

Tokom prethodnih godina, YEP je oformio Karijerne centre pri zavodima za zapošljavanje, edukovao uposlenike za osnovni rad. Stručno usmjeravanje je naredni korak u obrazovanju radnika.

9. ZAKLJUČAK:

Potrebno unapređenje sistema stručne prakse i kvalitetnog mentorstva među mladima.

AKTIVNOSTI:

- 9.1 Pokretati inicijative na fakultetima i u srednjim školama za uvođenje obavezne prakse.
- 9.2 Ostvariti saradnju sa biznis sektorom.

NOSIOCI AKTIVNOSTI:

Omladinske organizacije: Centar za razvoj karijere CERK, IAESTE BIH, studentske organizacije svih univerziteta BIH.
Inicijative/projekti: Asocijacija AKADEMAC (OKC BL), Rokada (NDI).
Stručna zajednica: Univerzitetski preduzetnički i karijerni centri (tijela pri Univerzitetima u BiH), Tehnološki park – INTERA.

10. ZAKLJUČAK:

Podrška uspostavi javno-privatnih partnerstava na svim nivoima vlasti u svrhu podizanja efikasnosti kroz sistem jasno preciziranog „podugovaranja“ kojim se iskorištava potencijal mladih.

AKTIVNOSTI:

- 10.1 Promocija javno-privatnih partnerstava kroz primjere dobre prakse na javnim događajima i kroz medije.
- 10.2 Podrška postojećim dobrim praksama umrežavanja nevladinih organizacija kojim se fasilitira uspostava strateških partnerstava sa organima vlasti.
- 10.3 Jačanje zakonodavnih okvira javno-privatnih partnerstava.

NOSIOCI AKTIVNOSTI:

Institucije vlasti: Zakonodavna i izvršna tijela u čijem mandatu je fasilitiranje uspostave i praćenja rada javno-privatnih partnerstava.
Stručna zajednica: Stručnjaci iz oblasti javno-privatnih partnerstava.
Međunarodni donatori i organizacije: Evropska komisija, USAID, UNDP.
Ostali akteri: Mediji.

11. ZAKLJUČAK:

Potrebna podrška prioritizaciji ulaganja organa vlasti u inkubacije poslovnih ideja kroz poboljšanje sveukupnog poslovnog okruženja koje uključuje povećanje sektorskih ulaganja, subvencije operativnih troškova, smanjenje doprinosa na plate, pojednostavljenje administrativnih procedura (gdje je u RS-u zabilježen znatan napredak), razvoj poslovnih zona, razvoj tehnoloških parkova.

AKTIVNOSTI:

- 11.1 Poreske olakšice za podsticanje rasta privrede i samozapošljavanja, pokretanja vlastitog biznisa, omladinskog i socijalnog preduzetništva. Smanjenje parafiskalnih nameta.

NOSIOCI AKTIVNOSTI:

Razvojne agencije: ZEDA, PREDa, NERDA, RARS, CIDEA, REDAH, REZ.
Stručna zajednica: Mreža poslovnih inkubatora u BiH, Tehnološki park – INTERA.

OSVRT:

Postojeći inkubatori kroz mrežu inkubatora i razvojne agencije bi trebali zagovarati zakonske regulative u ovom smjeru.

12. ZAKLJUČAK:

Jačati zakonodavni okvir za razvoj socijalno inkluzivnog poduzetništva (razvoj socijalnih preduzeća).

AKTIVNOSTI:

- 12.1 Promocija socijalnog preduzetništva kroz primjere dobre prakse.
- 12.2 Edukacija o modalitetima i vrstama socijalnog preduzetništva.
- 12.3 Zagovaranje zakonskog okvira.

NOSIOCI AKTIVNOSTI

Fondacije: Fondacija Mozaik.
Međunarodne organizacije: GOPA - Projekat YEP.
Omladinske organizacije: OKC BL, OIA, SEEYN.
Ostali akteri: Mediji.

13. ZAKLJUČAK:

(Na osnovu primjera dobre prakse) Angažovano raditi na jačanju institucionalnih mehanizama, uključujući međuinstitucionalnu i međusektorsku saradnju, saradnju sa visokoobrazovnim ustanovama, predstavnicima privrede (relevantnih organa i predstavnika privatnog sektora), nevladinog sektora kojima će biti pospješen razvoj sistemskih politika za ekonomsku integraciju mladih, te praćenje i jačanje primjene postojećih zakonodavnih rješenja.

AKTIVNOSTI:

- 13.1 Podržati inicijativu kroz saradnju.

NOSIOCI AKTIVNOSTI

Institucije - Komisija za koordinaciju pitanja mladih BiH, relevantni resor čiji portfelj podrazumijeva i društveno-ekonomsku integraciju.
Međunarodne organizacije: EU, UNDP.

OSVRT:

Povezivanje tržišta rada i obrazovnih institucija je petogodišnji projekat u okviru CSSP programa obrazovanja, koji provodi asocijacija AKADEMAC.

14. ZAKLJUČAK:

Suočavanje sa efektima koje govor mržnje u "online" komunikaciji, ali i drugim vrstama komunikacije ostavlja na fizičku sigurnosnu situaciju u BiH je neophodno kako bi se dodatno ojačali procesi izgradnje povjerenja i pomirenja u BiH.

AKTIVNOSTI:

- 14.1 Informisati i edukovati širu javnost putem štampanih i elektronskih edicija.
- 14.2 Ubaciti u Nastavni plan edukacije o online komunikacijama i sigurnosti.
- 14.3 Stručni predavači u školama i na fakultetima.

NOSIOCI AKTIVNOSTI:

Organizacije civilnog društva: lokalni timovi i Komiteti pokreta "Ne govoru mržnje".

Omladinske organizacije: Asocijacija srednjoškolaca u BiH, Mreža vijeća/savjeta učenika u BiH, studentske organizacije, savezi studenata, Omladinska novinska asocijacija u BiH.

Akadska zajednica: profesori na polju komunikologije, kriminalistike, kriminologije i sigurnosnih studija.

Stručna zajednica: eksperti na polju sigurnosti, online komunikacija, ljudskih prava i sigurnosti, SIPA.

Ostali akteri: škole i fakulteti.

OSVRT:

14.1 Organizacije civilnog društva koje se bave tematikom trebaju publikovati pamflete, pravilnike i brošure koje promoviraju kodeks ponašanja, edukaciju o govoru mržnje, mogućnostima sigurnosti.

14.2 Promjena kurikuluma je neizvjesna, ali nastavno osoblje ima 20-30% mogućnosti (različito je za stepen obrazovanja) da utiče na već stečeni Nastavni plan i program, te bi se edicije o ovoj temi mogle predložiti školama kao obogaćivanje stalnih nastavnih jedinica, kao doprinos nevladinih organizacija obrazovanju o ovoj temi.

14.3 Časovi razredne zajednice daju mogućnost dovođenja stručnih predavača (No hate speech movement, SIPA, itd.) na čas. Iskoristiti savjete učenika u srednjim školama i studentske organizacije za ulazak u škole.

15. ZAKLJUČAK:

Neophodno je raditi na jačanju kapaciteta mladih u kontekstu sprečavanja govora mržnje kroz sljedeće aktivnosti:

AKTIVNOSTI:

15.1 Osigurati neformalnu edukaciju za roditelje, mlade u ruralnim sredinama i dijaspori o problematici širenja govora mržnje putem interneta i (li) putem drugih vidova komunikacije.

15.2 Organizovati javne kampanje protiv širenja govora mržnje i sigurnosti na internetu.

15.3 Izraditi i osigurati usvajanje Kodeksa ponašanja online medija protiv širenja govora mržnje na internetu.

15.4 Osigurati kvalitetan i pravovremen omladinski program u javnim servisima.

15.5 Uputiti inicijativu Kodeksa o načinu upotrebe online prostora u obrazovnim institucijama.

NOSIOCI AKTIVNOSTI:

Institucije: Regulatorna agencija za komunikacije, Vijeće za štampu BiH, CEST (Centri za edukaciju sudija i tužioca), SIPA.

Omladinske organizacije: Asocijacija srednjoškolaca u BiH (rade sa srednjoškolicima i bave se neformalnom edukacijom), Mreža vijeća/savjeta učenika u BiH (rade pod okriljem škola i bave se povećanjem prava ove populacije), studentske organizacije (rade pri univerzitetima), savezi studenata (rade pri fakultetima), Omladinska novinska asocijacija u BiH.

Akadska zajednica: profesori na polju komunikologije, kriminalistike, kriminologije i sigurnosnih studija.

Organizacije civilnog društva: lokalni timovi i Komiteti pokreta "Ne govoru mržnje".

Stručna zajednica: potrebno je u edukacije i programe uključiti i stručnjake - mlade psihologe, socijalne radnike i druge u sprovedbi navedenih ciljeva.

Međunarodne organizacije: Vijeće Evrope, OSCE, UNDP.

Ostali akteri: Medijske kuće.

OSVRT:

15.1 Iskoristiti već formirane roditeljske savjete kao postojeći mehanizam za pristup roditeljima. Iskoristiti kapacitete lokalnih savjeta/vijeća mladih za neformalnu edukaciju, naročito u ruralnim sredinama.

15.2 Uključiti javne ličnosti u kampanju protiv mržnje i povećanja sigurnosti na internetu. Promotivnim online kampanjama doprijeti do velikog broja FB, TW korisnika, koji prelaze granice BiH.

Konstantno podizati svijest o problem i širiti informisanost o mogućnostima djelovanja i načinima prijavljivanja govora mržnje (administrator, institucijama, istražnim organima), djelovanje po principu slanja "negativnih poruka o negativnim porukama".

15.3 Potpisivanjem Kodeksa osigurati njegovu primjenu. Konsultovati širi dijapazon praktičara.

15.4 Inicirati od javnih servisa, koji imaju zakonsku obavezu omladinskog programa, da se ubace sadržaji o govoru mržnje i online sigurnosti.

15.5 Problematizirati korištenje online mehanizama za entitetska i kantonalna ministarstva obrazovanja, te ih spustiti na obrazovne institucije.

16. ZAKLJUČAK:

(Na osnovu postojećih praksi i dobrih praksi u regiji) Unaprijediti zakonske regulative kojima se reguliše pitanje govora mržnje na internetu i omogućiti međusektorsko učešće u izradi strateških dokumenata u ovoj oblasti.

AKTIVNOSTI:

16.1 Uputiti inicijativu resornim ministarstvima s ciljem zakonske izmjene (policy brief, pismo preporuke).

NOSIOCI AKTIVNOSTI:

Organizacije civilnog društva: lokalni timovi i Komiteti pokreta "Ne govoru mržnje".

Međunarodne organizacije: Vijeće Evrope.

Akadska zajednica: (profesori na polju komunikologije, kriminalistike, kriminologije i sigurnosnih studija).

Ostali akteri: Mediji.

OSVRT:

Omasoviti inicijativu, povećati brojnost potpisnika inicijative, na čelu sa Vijećem Evrope, uz podršku UN-a.

17. ZAKLJUČAK:

Potrebne su aktuelne studije i istraživanja o online komunikacijama i sigurnosti.

AKTIVNOSTI:

17.1 Izrada kvalitetnih istraživanja o sponi online komunikacije i radikalizacije mladih, koja za posljedicu može imati ugrožavanje fizičke sigurnosti u BiH.

NOSIOCI AKTIVNOSTI:

Akadska zajednica - Fakulteti političkih nauka; Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije.

Ostali akteri: Mediji, NVO-i.

OSVRT:

Ubacivati u nastavne sadržaje navedene aktuelnosti kroz seminarske, diplomatske i magistarske radove. Promocija kroz medije i NVO.

18. ZAKLJUČAK:

Potrebno je povećati medijski prostor za omladinske, obrazovne programe koji za cilj imaju izgradnju povjerenja među mladima i unapređenje njihove mobilnosti, uključenosti.

AKTIVNOSTI:

18.1 Organizovati edukacije za uposlenike medijskih kuća o pisanju projekata, usmjeriti ih i povezati sa pozivima sa pomirenjem (npr. NED), jačati kapacitete i osnažiti način razmišljanja u smjeru projektnog menadžmenta.

18.2 Normativno, javni servis ima obavezu edukativnog sadržaja za mlade. Ponuditi im gotove emisije za reemitovanje i na taj način obogatiti program. Iste emisije ponuditi komercijalnim televizijama.

18.3 Formirati omladinski kanal, koji bi se nalazio na webu i youtube kanalu. Mladi bi radili produkciju, a emisije bi mogle koristiti televizije.

NOSIOCI AKTIVNOSTI:

Organizacije civilnog društva: OIA, Infohouse, Žurnal.info, Omladinska novinska asocijacija u BiH.

Fondacije: SHL.

Institucije: Vijeće za štampu.

Ostali akteri: javi servis, komercijalne televizije.

19. ZAKLJUČAK:

Vjeronauk u školama je je zagarantirano pravo i slobodni izbor roditelja. Na različite načine se manifestira u tri postojeća nastavna plana i programa. Uvažavajući činjenicu da živimo u multinacionalnom i multireligijskom društvu, konfesionalni vjeronauk treba biti otvoren prema drugima i drugačijima, pozitivno informirajući učenike o vrijednostima drugih religija.

AKTIVNOSTI:

19.1 Promovisati različitosti kroz projekte mobilnosti.

19.2 Podržati rad Međureligijskog vijeća kroz edukacije o religiji. Otvoriti mogućnost za posjetu historijski bitnih vjerskih objekata, za mlade koji žele više naučiti o kulturi religija.

NOSIOCI AKTIVNOSTI:

Organizacije: Međureligijsko vijeće BiH.

Organizacije civilnog društva: Omladinska vijeća i savjeti, omladinske organizacije generalno.

Ostali akteri: Mediji, crkve i vjerske zajednice.

20. ZAKLJUČAK:

Mobilnost mladih u BiH i regiji je ključna za proces pomirenja i izgradnju povjerenja.

AKTIVNOSTI:

20.1 Formirati i(li) jačati regionalnu kancelariju za razmjenu mladih, savjetovališta za mlade, IVS i mogućnosti koje nude volonterske razmjene.

20.2 Uputiti inicijative omladinskim organizacijama da više sarađuju sa drugim bosanskohercegovačkim lokalnim omladinskim organizacijama. Kroz donatorska sredstva insistirati na umrežavanju i međusobnoj saradnji.

20.3 Organizovati ljetnje kampove s ciljem „radnih akcija“ (poplavljena područja, sređivanje parkova, renoviranje igrališta, vrtića...).

NOSIOCI AKTIVNOSTI:

Međunarodne organizacije: EU, UNDP.

Organizacije civilnog društva: generalno omladinske organizacije u BiH, lokalni volonterski servisi, Volonterski servis RS, SEEYN.

METODOLOGIJA RADA

Na Drugoj konferenciji Platforme dijaloga, pod nazivom Mladi.Kultura.Obrazovanje., u okviru Obrazovnog panela, održane su 4 sesije sa sljedećim temama:

1. Obrazovanje za 21. stoljeće,
2. Obrazovanje za mir i interkulturalno razumijevanje na univerzitetima u BiH,
3. Uloga osnovnog i srednjeg obrazovanja u izgradnji mira, razumijevanja i povjerenja, te
4. Izgradnja interkulturalnog razumijevanja u praksi – pregled obrazovnih inicijativa u BiH.

Svaka sesija započeta je uvodnim izlaganjem govornika, relevantnim za datu temu: Rahela Džidić, savjetnica za obrazovanje i trening pri Američkoj ambasadi u BiH, prof. dr. Nerzuk Ćurak, redovni profesor na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, Namir Ibrahimović nastavnik u OŠ „Safvet-beg Bašagić“ i Radmila Rangelov Jusović, izvršna direktorica Centra za obrazovne inicijative Step-by-step. Tokom dva dana, u obrazovnom panelu je učestvovalo 50-ak učesnika: predstavnika institucija vlasti (ministarstava, parlamenta, općina), obrazovnih institucija (vrtića, škola i univerziteta), nevladinog, civilnog sektora, te predstavnika donatora i međunarodnih institucija. Uz moderatorstvo prof. dr. Ćurka, aktivno učešće svih učesnika u obrazovnom panelu i provokativnih dijaloških pitanja od strane uvodničara, Obrazovni panel rezultirao je nizom zaključaka i prijedloga.

Moderator je snažno insistirao da se pitanja boljeg obrazovanja i boljih obrazovnih politika tretiraju u najširem smislu kao važni indikatori uspostavljanja interkulturalne obrazovne platforme preko koje se gradi povjerenje i razumijevanje u postkonfliktnim društvima. Demilitarizacija obrazovanja kroz usvajanje najboljih obrazovnih praksi zasnovanih na punom uvažavanju svih različitosti prethodni je uslov da dijalog za budućnost bude prožet tolerancijom i kulturom mira, što je i jedna od ključnih vrijednosti Deklaracije Predsjedništva BiH.

ZAKLJUČCI I AKTIVNOSTI

Na tematskoj sesiji “Obrazovanje”, doneseno je ukupno:

10 zaključaka

Identifikovano je ukupno:

16 aktivnosti

Potrebno je precizno definisati opći kodeks svih obrazovnih ustanova u BiH.

Neophodno je da etički kodeks bude opći za sve učesnike obrazovnog sistema (učenike, nastavnike), sa jasno definisanim normativnim vrijednosnim okvirima. Kodeks bi trebao biti zajednički dokument potpisan od strane predstavnika vijeća roditelja, učenika i rukovodstva obrazovnih ustanova. Njegova potpuna i nepristrasna provedba može biti realizovana i promjenom nastavnih planova i programa koji obavezno moraju podrazumijevati i odgojne zadatke. Potreban je i strateški pristup u provedbi etičkog kodeksa na relaciji roditelji – nastavnici – učenici. Konstantan monitoring provedbe etičkog kodeksa u obrazovnim ustanovama trebao bi biti garant njegove implementacije.

Potrebno je jasno definisati kompetencije učesnika obrazovnog procesa, te odgovorno uskladiti obrazovanje sa tržištem rada.

Za realizaciju ovih aktivnosti neophodno je uskladiti osnovno, srednjoškolsko i visoko obrazovanje, što se može postići i organizovanjem učenika/studenata u vannastavnim aktivnostima. Jedna od mogućih mjera unapređenja obrazovnog sektora u BiH (prvenstveno srednjoškolskog) može biti i povezivanje obrazovnog sistema sa privrednim sektorom koji mora biti konsultovan pri izradi nastavnih planova i programa, imajući pri tome u vidu da praktična nastava mora biti prioritet svih škola, a prvenstveno strukovnih. Obrazovanju možemo vratiti dignitet i revizijom postojećih planova i programa, obukom nastavnog kadra, ali i promjenom udžbeničke politike. Mjera unapređenja može biti i jasno definisanisanje krajnjih ishoda nastavnog procesa. Za unapređenje obrazovnog procesa posvećenog razvoju kritičkog mišljenja potrebna je veća autonomija nastavnika koja mora biti povezana sa vrednovanjem.

Dijalog i saradnja između univerziteta u BiH postoji tek fragmentarno.

Razlozi su višestruke prirode. Mogući način poboljšanja saradnje među univerzitetima može biti uspostava zajedničkog naučno-istraživačkog instituta, ili centra koji će se baviti fundamentalnim pitanjima u pogledu naučno-istraživačkog rada.

Neulaganje u nastavno-naučni kadar je jedan od najvećih problema razvoja obrazovanja u BiH.

Potrebno je jasno definisati sistem angažmana profesora i asistenata koji moraju biti sposobni, a ne politički podobni. Profesori na bosanskohercegovačkim univerzitetima su većinom teoretičari. Mjera unapređenja mora podrazumijevati i činjenicu da profesori budu i teoretičari i praktičari. Nužno je kroz naučno-tehnički razvoj ojačati praktične vrijednosti univerziteta i škola, odnosno sadržaj povezati sa praksom. Posebnu važnost treba posvetiti izboru asistenata na fakultetima, koji moraju savladati pedagošku grupu predmeta.

Potrebno je jasno definisati ishode učenja za svaki smjer kojeg student odabere.

Pri realizaciji ovih aktivnosti obavezno voditi računa o usklađenosti tržišta rada i konačnih ishoda učenja i to na lokalnom i međunarodnom nivou. Potrebno je i jasno definisati kompetencije koje student treba posjedovati pri upisu na fakultet. Ove kompetencije bi trebale biti usklađene na svim univerzitetima.

Potrebno je stvoriti fond za izvrsne studente.

Fond trebaju stvoriti nivoi vlasti na kojima je odgovornost razvoja i unapređenja visokog obrazovanja. Jedna od preporuka može biti da studenti ostaju na fakultetima i da se bave naučnim radom za koji bi bili finansirani sredstvima iz navedenog fonda.

U skladu sa Ustavom BiH, potrebno je održati stručnu debatu o okvirnim zakonima o obrazovanju (na svim nivoima).

Inicijator revizije i inventara treba biti Ministarstvo civilnih poslova, a raspravu bi trebao voditi Parlament FBiH. U raspravi bi trebali učestvovati svi ključni akteri (škole, univerziteti, NVO-i, roditelji, itd). Potrebno je tražiti odgovornost za provedbu ranije potpisanih dokumenata za unapređenje osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja. Potrebno je zakonom riješiti i definisati uopćene ciljeve obrazovanja. Ishode učenja treba praviti u skladu sa ciljevima. Bilo bi potrebno redefinisati nacionalnu grupu predmeta, te konstantno unapređivati NPP.

Studenti su često pasivni, jer u slučaju bilo kakve reakcije nemaju zaštitu sistema.

Neophodno je uspostaviti sistem zaštite studenata pri ukazivanju na neregularnosti nastavnog procesa u obrazovanju. Djeca i mladi nemaju jasnu percepciju budućnosti, jer misle da ništa ne mogu promijeniti. Treba im omogućiti da kreiraju svoj svijet.

Potrebno je unaprijediti institucionalni dijalog sa i između nadležnih u obrazovnom sektoru (kroz Platformu dijaloga?).

Za unapređenje obrazovanja u BiH ključna je povezanost ministara obrazovanja na svim nivoima. Potrebno je organizovati zajedničku sjednicu svih ministara obrazovanja u zgradi Parlamenta. Potrebno je omogućiti uticaj na donošenje odluka i u slučaju izvršne i zakonodavne vlasti, kao i omogućiti lobiranje za promjene u obrazovanju prema donosiocima odluka.

Potrebno je uspostaviti registar dobrih praksi formalnog i neformalnog obrazovanja (kod Ministarstva civilnih poslova).

Jedan od načina pospješivanja kritičkog mišljenja kod učenika može biti povezanost formalnog i neformalnog obrazovanja. Neinformisanost, nezainteresovanost (nastavnika, vlasti, učenika, roditelja, nepostojanje sistemskih reformi obrazovanja), neograničenost (prosvjetnih radnika, roditelja), nedosljednost u provođenju dobrih praksi, neadekvatna primjena pravilnika o ocjenjivanju nastavnog kadra, nacionalna segregacija, nepostojanje pregovaračkih sistema, nedovoljna transparentnost, samo su mali dio liste uzroka za neprovođenje dobrih praksi u BiH. Problem neprovođenja dobrih praksi jeste i činjenica da obrazovanje nije pitanje profesije, nego politike i kao takvo nije prioritarno pitanje u BiH. Stoga je potrebno napraviti registar dobrih praksi formalnog i neformalnog obrazovanja. Potrebno je zakonskom regulativom riješiti pitanje odnosa NVO sektora i vlasti, te osnažiti nastavnike da ostvare profesionalne i druge kompetencije, kako bi se smisleno uključili u proces donošenja odluka.

METODOLOGIJA RADA

Treća sesija „Kulturna različitost – zajedničko blago“ otvorila je neka od ključnih pitanja o položaju kulture i kulturnih radnika u Bosni i Hercegovini, kako u domaćem, tako i u regionalnom i internacionalnom kontekstu. Stoga su kroz tri tematski koncipirana panela otvorena neka od ključnih pitanja o sektoru kulture: postoji li i kako se odvija interkulturalni dijalog u BiH te koliko je uspješnost internacionalizacije bosanskohercegovačke umjetnosti i kulture prepoznata u BiH, kakva je uloga mladih umjetnika u kulturnom sektoru te koliko su prinuđeni djelovati izvan javnog sistema kulture i koliko su tzv. „stari akteri“ solidarni i spremni uključiti mlade u javni sistem i internacionalne projekte saradnje, da li i kako mislimo o strateškim planovima za kulturu te što trebamo učiniti da donošenje takvih dokumenata bude operativno i internacionalno korisno za sve kulturne radnike i građane BiH.

Sva tri panela su uključila različite predstavnike javne i nezavisne kulturne scene, te političke predstavnike iz sektora kulture, kao i eksperte za kulturne politike, koji su kroz pojedinačne prezentacije ukazali koliko je polje kulture plodotvorno za komuniciranje dijaloga pomirenja, saradnje, povezivanje mladih umjetnika, ali se i kritički progovorilo o tome što su nedostaci i što treba učiniti da dođe do unapređenja postojećeg stanja u sistemu kulture u BiH.

Učesnici su birani na osnovu rezultata rada, međunarodne uspješnosti projekata, utjecaja na društveni i kulturni život u Bosni i Hercegovini kroz unapređenje kulture dijaloga i uspostavljanja regionalne i međunarodne kulturne saradnje.

Birani su mladi i prepoznatljivi umjetnici i kulturni radnici koji svojim inovativnim pristupima narušavaju ustaljenje kulturne konvencije i pokazuju da je moguće djelovati čak i kad javni sistem ne obezbjeđuje učešće mladih u njemu. Također, birani su i eksperti iz oblasti kulture koji su direktno ili indirektno učestvovali u izradi strateških dokumenata kulture, te u angažmanu u procesima iniciranja i donošenja odluka o kulturnim politikama u institucijama vlasti i međunarodnim organizacijama.

ZAKLJUČCI I AKTIVNOSTI

Na tematskoj sesiji “Kultura” u okviru panel sesija doneseno je ukupno

13 zaključaka,

te

10 generalnih zaključaka i preporuka.

Panel I: Dijalog, saradnja, partnerstvo

Svrha i cilj panela:

- (1) Prezentirati pozitivne primjere saradnje umjetnika/institucija kulture u zemlji, regiji i širem međunarodnom okviru;
- (2) Predstaviti pozitivne primjere partnerstva javnih institucija kulture sa institucijama koje dolaze iz nevladinog i privatnog sektora;
- (3) Upozoriti na moguće prepreke (zakonske, administrativne itd.) koje otežavaju ili sasvim onemogućavaju pojedine tipove saradnje i partnerstva;
- (4) Donijeti odgovarajuće zaključke/preporuke o ovoj problematici.

Učesnici panela:

Sarita Vujković (Banja Luka), direktorica Muzeja savremene umjetnosti Republike Srpske, predstavila je učešće Bosne i Hercegovine u Venecijanskom bijenalu umjetnosti te način na koji je kreirana saradnja između Muzeja, nadležnih ministarstava kulture i umjetnika Mladena Miljanovića koji je predstavljao BiH na ovom Bijenalu.

Tanja Miletić Oručević (Mostar), pozorišna rediteljica s bogatim iskustvom rada u cijelom post-jugoslavenskom regio-

nu (i šire); posebno je značajno njezino iskustvo u kontekstu kulturnog života Mostara, gdje je jesarađivala s teatarskim institucijama i na „Istočnoj“ i na „Zapadnoj obali“.

Edo Hozić (Sarajevo–Konjic), osnivač i direktor Bijenala savremene umjetnosti D-0 ARK Underground

Amra Bakšić Čamo (Sarajevo), filmska producentica sa višegodišnjim iskustvom u umjetničkim projektima, posebno filmskim te međunarodnoj promociji bh. filma i kulture. ; Moderator: Zoran Galić, Vizart Banja Luka, uspješna međunarodna saradnja, Focal point Projekta Kreativna Evropa

Pitanja za paneliste:

1. Koji su ključni aspekti za uspješnost predstavljanja bh. kulture i umjetnosti u međunarodnim okvirima?
2. Kako se ostvaruje suradnja između umjetnika i kulturnih institucija na teritoriji cijele BiH?
3. Može li kultura premostiti razlike i zašto je dijalog u kulturi i umjetnosti šansa za budućnost BiH?
4. Kako interkulturalni dijalog funkcionira u BiH i koliko su mladi uključeni u međunarodne projekte kulture?

Zaključci:

1. Jačanje mehanizama administrativno-političke podrške međunarodnoj promociji bosanskohercegovačke kulture, kao i kapaciteta za promociju umjetnosti u međunarodnim okvirima.
2. Osnajivanje mehanizama podrške razvijanju međunarodne i regionalne suradnje javnih i nezavisnih institucija kulture u BiH, kao i slobodnih umjetnika.
3. Razvijanje nove publike kroz integriranje obrazovne i kulturne politike u smislu približavanja kulture mladima.
4. Uvažavanje kulture i umjetnosti kao sfere razvijanja dijaloga.

Panel II: Novi akteri, novi horizonti

Svrha i cilj panela:

- (1) Predstaviti pozitivne primjere odgoja i razvoja publike, kao integralne strategije uvođenja mladih i ostalih društveno osjetljivih kategorija u sferu kulture;
- (2) Predstaviti pozitivne primjere kulturnih praksi i događaja, koje se dovode u pitanje konvencionalni status kulture kao elitne aktivnosti u „kuli od bjelokosti“ koja funkcionira kroz isključenje širih i posebno socijalno osjetljivih društvenih slojeva.
- (3) Donijeti odgovarajuće zaključke/preporuke o ovoj problematici.

Učesnici panela:

Oliver Jović (Travnik): pozorišni producent i pedagog iz Travnika, koji je predstavio nedavno objavljeni priručnik za predškolske ustanove “Kako upoznati djecu sa pozorištem i pozorište sa djecom?”, kao reprezentativni projekt u oblasti odgoja nove publike.

Boris Lalić (Sarajevo): mladi pisac koji je pažnju javnosti privukao ne samo nagrađivanim književnim radom, nego

i svojom „uradi sam“ strategijom kada je u pitanju kontakt s publikom: izbjegava standardne izdavačko-distributerske mehanizme, te djeluje kao vlastiti izdavač, distributer i prodavač.

Mila Panić (Banja Luka): vizuelna umjetnica, jedna od inicijatorica projekta „Apartman“ zajedno s kolegama umjetnicima je u nedostatku pristupa javnim prostorima kulture prenamjenila namjenu privatnih stanova u izlagačke prostore.

Moderatorica: Kumjana Novakova (Sarajevo), kreativna direktorica festivala Pravo Ljudski.

Pitanja za paneliste:

1. Kakva su pravila igre u kulturi u BiH? Da li i kako podržavamo i promoviramo inovativne kulturne prakse, nove tendencije u umjetnosti i teoriji, odnosno nove, mlade, stvaraoce, umjetnike i umjetnice, kolektive?
2. Doprinosi li i podržava li sistem kreiranje alternativnih stvaranja, odvijanja i prožimanja kulturnih, umjetničkih i alternativnih programa?
3. Podržava li sistem artikulaciju različitih društvenih angažmana na polju umjetnosti i kulture?
4. Da li i kako standardne javne ustanove institucije kulture stimuliraju i kataliziraju aktivan interes za savremenu kulturu i umjetnost, obrazovanje u kulturi, razvoj kritičkog mišljenja i aktivno djelovanje kod korisnika različitih generacija, odnosno, okupljanje nove publike?

Zaključci:

1. Mladi umjetnici i nezavisna, alternativna scena su otvoreni za nova i inovativna partnerstva kako javno-privatnog, tako i javno-civilnog sektora.
2. Uspostavljanje i jačanje mehanizama pravičnosti prilikom distribuiranja finansija i drugih resursa, kako u administrativno-političkom smislu, tako i u kulturnoj sferi, i kod starih i kod novih aktera.
3. Jačati ulogu mladih u procesima donošenja odluka koje su usmjerene na njihove potrebe i aktivnu participaciju u javnoj sferi.
4. Razvijanje nove publike kroz suradnju obrazovnih i kulturnih institucija: dostupnost kulture i kulturnog sadržaja svim socijalnim grupama, a posebice mladima.
5. Razvijanje prijateljstva i solidarnosti između svih aktera unutar sektora.

Panel III: Strategija kulturnih politika

Svrha i cilj panela:

- (1) Istaknuti razloge koji formulisanje strategija kulturnih politika trebaju činiti prioritet na svim nivoima vlasti;
- (2) Predstaviti ključne korake u pripremi i realizaciji izrade strategije;
- (3) Predstaviti mehanizme monitoringa realizacije akcionih planova koji su proizvod strategija;
- (4) Donijeti odgovarajuće zaključke/preporuke o ovoj problematici.

Učesnici panela:

Aidi Čengić (Sarajevo), stručnjakinja za kulturu, nezavisna kulturna menadžerica i jedna od autorica profila BiH za Compendium Cultural Policies.C

Jasmina Osmanković (Sarajevo), profesorica na Ekonomskom fakultetu u Sarajevu, ujedno i voditeljica izrade studije „Kreativna industrija u Kantonu Sarajevu“ koju provodi Ekonomski institut Sarajevo.

Katica Čerkez (Travnik), ministrica obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona, govorila je o inicijanzu izrade kulturne strategije u ovom kantonu.

Nebojša Jovanović (Sarajevo), koordinator inicijative KULTURA 2020, prezentirao je rad K2020, uspješne zagovaračke

akcije i promjene u sistemu kulture, kao i akcije koje će inicijativa poduzeti u budućnosti.

Moderatorica: Aida Kalender (Sarajevo), direktorica Udruženja „Akcija“ Sarajevo.

Pitanja za paneliste:

1. Zašto je bitna izrada strateških dokumenata u oblasti kulture na svim administrativno-političkim nivoima?
2. Koji su ključni koraci u pripremi i realizaciji strategije te zašto je bitna izrada Akcionog plana uz strateške dokumente?
3. Koliko su domaći stručnjaci iz kulture, kao i radnici u kulturi, uključeni u procese izrade strategija kulture i zašto je neophodno znanje i iskustvo domaćih stručnjaka u ovakvom i sličnim procesima?
4. Predstavite vlastita iskustva iz procesa izrade strateških i akcionih dokumenata?

Zaključci:

1. Strateški dokumenti o razvoju kulture i kulturnih politika, kao i prateći akcioni planovi, moraju biti usvojeni i implementirani na svim administrativno-političkim nivoima koji u svojim proračunima imaju sektor kulture.
2. Uključiti stručnjake iz kulture i radnike u kulturi – iz javnog i nezavisnog sektora – tokom cjelokupnog procesa izrade i monitoringa implementacije strategija kulturnih politika.
3. Jačati međuresorski pristup pri izradi strategija kulturnih politika, ali i uključivanje eksperata iz oblasti kulture u izradi strateških dokumenata za druge oblasti.
4. Educirati političku i kulturnu javnost o neophodnosti izrade i usvajanja strateških dokumenata, poput ovih za kulturu, kao preduvjeta za ostvarivanje učešća u međunarodnim projektima i fondovima.

GENERALNI ZAKLJUČCI I PREPORUKE TEMATSKE SESIJE „KULTURA“

Generalne zaključke konferencije o kulturi, iznijeli su Siniša Šešum, šef UNESCO-a u BiH, Namik Hadžalić, koordinator zajedničkog UN-ovog projekta „Dijalog za budućnost“, Aida Kalender, direktorica Udruženja „Akcija“, Nebojša Jovanović, koordinator inicijative KULTURA 2020.

Siniša Šešum je naglasio da smo sada u boljoj poziciji da krenemo ka reviziji postojećeg ili novog, kao i da ne možemo izbjeći promociju kulturalne različitosti. Osvrćući se na izlaganje ministricice Katice Čerkez, Šešum je akcentirao da moramo krenuti u izmjenu nastavnih planova i programa, ali i promociju multikulturalnosti, kao i da izgradnja pomirenja nema alternativu. Kao poseban doprinos ove konferencije smatra doprinos kritičkom promišljanju o sektoru kulture.

Namik Hadžalić je još jedanput potcrtao potrebu izgradnje mira, koja je i dalje nestabilna, te ukazao na trendove razdvajanja mladih koji ne znaju mnogo o procesima donošenja odluka i nisu uključeni u proces.

Aida Kalender je istakla da je saradnja između javnog i civilnog sektora moguća, te da to posebno ohrabruje, kao i da treba prepoznati i čuti ono što govori nezavisni kulturni sektor.

Kao posebne zaključke izvukla je zahtjev za puno većom transparentnošću, veći nivo participativnosti svih aktera, te uspostavljanje dijaloga između kreatora politika i samih kulturnih radnika koji bi podrazumijevao i pokretanje inicijativa 'odozdo'.

Nebojša Jovanović je naglasio potrebu da se što više uspostavlja intersektorski dijalog i saradnja u kreiranju javnih politika i zagovaranju sistemskih promjena.

Niže navedenih deset sveobuhvatnih zaključaka ove Tematske sesije izvedeni su iz diskusija, zaključaka i preporuka učesnika sva tri panela:

1. ZAKLJUČAK:

Neophodno je prioritizirati izradu i implementaciju strateških i akcionih dokumenata za kulturu, kao preduvjeta za mobilnost umjetnika i radnika u kulturi u međunarodnim okvirima, te pristupa međunarodnim fondovima i projektima.

3. ZAKLJUČAK:

Potrebno je jačati mehanizame podrške promocije bh. kulture i umjetnosti u međunarodnim okvirima.

4. ZAKLJUČAK:

Potrebno je jačati podršku za uspostavljanje partnerskog odnosa između javnog i civilnog sektora kroz hibridne modele kulture po uzoru na evropske modele.

2. ZAKLJUČAK:

Treba uspostaviti saradnju između obrazovnih i kulturnih politika, što podrazumijeva usklađivanje školskih i akademskih nastavnih planova i programa sa kulturnim potrebama u društvenoj zajednici.

5. ZAKLJUČAK:

Neophodno je uključiti mlade u institucionalne, ali i vaninstitucionalne, kulturne strukture te jačati ulogu mladih u internacionalnim kulturnim i umjetničkim projektima.

6. ZAKLJUČAK:

Neophodno je jačati dijalog medija sa kulturnom scenom: unapređivati medijsku zastupljenost kritike kulturnih sadržaja i otvoriti prostor za već etablirane i nove – mlade – aktere kulture.

7. ZAKLJUČAK:

Potrebno je jačati zakonodavni okvir za razvoj i podršku kulture u cjelini i implementirati već usvojene međunarodne konvencije o kulturi, kulturnom nasljeđu i nacionalnim manjinama.

9. ZAKLJUČAK:

Treba se prioritizirati kontinuirani rad na interkulturalnom dijalogu, posebno među mladima, kao jednom od glavnih mehanizama u procesima uspostavljanja pomirenja.

10. ZAKLJUČAK:

Neophodno je uspostaviti preduslove za mobilnost radnika u kulturi u BiH i regiji u kreiranju nemonolitnog i zajedničkog kulturnog ambijenta.

8. ZAKLJUČAK:

Neophodno je uspostavljanje transparentnih kriterija i procedura za dodjelu finansijskih sredstava iz proračuna za kulturu.

ANEKS 4

REGISTAR POJMOVA:

NVO - nevladine organizacije

SDP BIH -Socijaldemokratska partija BiH

EYP - Evropski parlament mladih u BiH

YEP -Projekat zapošljavanja mladih

GOPA - German development consulting firm, konsultantska kuća

ICBL - Inovacioni centar Banja Luka, poslovni inkubator

SEEYN - South Eastern European Youth Network, Mreža mladih jugoistočne Evrope

APOSO -Agencija za razvoj predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja

OKC BL -Omladinski komunikativni centar Banjaluka, organizacija civilnog društva

KULT - Institut za razvoj mladih, nevladina organizacija

BOŠ - Beogradska otvorena škola

CERK - Centar za razvoj karijere, nevladina organizacija

IAESTE - Internacional Association for the Exchange of Students for Technical Experience je međunarodno udruženje za razmjenu studenata koje se bavi pitanjem prakse

NDI - Nacionalni demokratski institut, nevladina organizacija

OIA - Omladinska informativna agencija, omladinska organizacija

ZEDA - Agencija za ekonomski razvoj Zenica

PREDA -Agencija za ekonomski razvoj grada Prijedora

NERDA -Regionalna razvojna agencija za sjeveroistočnu BiH

RARS - Republička agencija za razvoj malih i srednjih preduzeća Republike Srpske

CIDEA - Gradska razvojna agencija Banjaluka

REDAH - Regionalna razvojna agencija za Hercegovinu

REZ -Regionalna razvojna agencija koja djeluje u regiji Centralna BiH

CSSP program -Civil Society Sustainability Program

CEST - Centri za edukaciju sudija i tužioca

RAK - Regulatorna agencija za komunikacije u BiH

NED -The National Endowment for Democracy, fondacija

SHL -Schüler Helfen Leben, omladinska fondacija

ANEKS 5

EVALUACIJA

Zaključci evaluacije

- 43** učesnika sesije “Mladi” je ispunilo evaluacioni obrazac.
 - 22** učesnika sesije “Obrazovanje” je ispunilo evaluacioni obrazac.
 - 20** učesnika sesije “Kultura” je ispunilo evaluacioni obrazac.
- Ukupno **85** učesnika Konferencije je ispunilo evaluacioni obrazac.

Evaluacija sesije “Mladi”

- *95% ispitanika smatra da su teme bile veoma relevantne, dok 65% smatra da su teme bile od izuzetne važnosti.
- *90% ispitanika smatra da su panelisti posjedovali izuzetno znanje i stručnost u vezi tema.
- *85% ispitanika smatra da je trajanje Konferencije bilo prikladno.
- *85% ispitanika smatra da je Konferencija ispunila njihova očekivanja.
- *95% ispitanika je bilo veoma zadovoljno smještajem.
- *Svi ispitanici su bili zadovoljni organizacijskom podrškom, dok njih 75% su bili izuzetno zadovoljni.
- *Više od 95% ispitanika su potvrdili da im je pružena mogućnost učestvovanja i angažovanosti.
- *80% ispitanika smatra da je dijalog bio koristan za sticanje znanja za budući rad.
- *Više od 85% ispitanika je bilo zadovoljno atmosferom u toku sesija.
- *85% ispitanika je bilo zadovoljno načinom na koji su moderatori vodili sesije.
- *43% ispitanika smatra da se sve komponente trebaju tretirati zajedno na Trećoj konferenciji.
- *21% ispitanika smatra da se komponente “Mladi” i “Obrazovanje” trebaju tretirati zajedno na Trećoj konferenciji.

Evaluacija sesije “Obrazovanje”

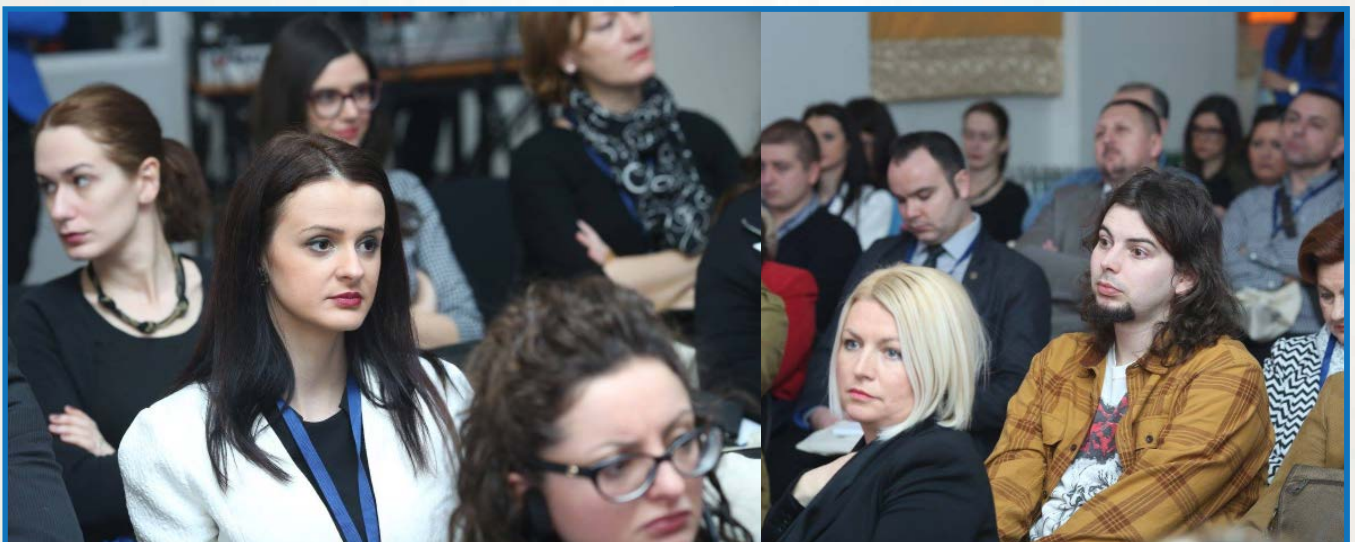
- *80% ispitanika smatra da su teme bile veoma relevantne, dok 65% smatra da su teme bile od izuzetne važnosti.
- *85% ispitanika smatra da su panelisti posjedovali izuzetno znanje i stručnost u vezi tema.
- *85% ispitanika smatraju da je trajanje Konferencije bilo prikladno.
- *70% ispitanika smatra da je Konferencija ispunila njihova očekivanja.
- *95% ispitanika je bilo veoma zadovoljno smještajem.
- *90% ispitanika su bili zadovoljni organizacijskom podrškom, dok njih 75% su bili izuzetno zadovoljni.
- *Više od 95% ispitanika su potvrdili da im je pružena mogućnost učestvovanja i angažovanosti.
- *85% ispitanika smatra da je dijalog bio koristan za sticanje znanja za budući rad.
- *85% ispitanika je bilo zadovoljno atmosferom u toku sesija.
- *Oko 85% ispitanika je bilo zadovoljno načinom na koji su moderatori vodili sesije.
- *52% ispitanika smatra da se sve komponente trebaju tretirati zajedno na Trećoj konferenciji.
- *24% ispitanika smatra da se komponente “Mladi” i “Obrazovanje” trebaju tretirati zajedno na Trećoj konferenciji.

Evaluacija sesije “Kultura”

- *65% ispitanika smatra da su teme bile od izuzetne važnosti.
- *50% ispitanika smatra da su panelisti posjedovali izuzetno znanje i stručnost u vezi tema.
- *30% ispitanika smatra da je Konferencija bila iznad njihovih očekivanja, dok 55% ispitanika smatra da je Konferencija ispunila njihova očekivanja.
- *Skoro 70% ispitanika je bilo zadovoljno smještajem.
- *70% ispitanika su bili izuzetno zadovoljni organizacijskom podrškom.
- *55% ispitanika su potvrdili da im je pružena izuzetna mogućnost učestvovanja i angažovanosti.
- *65% ispitanika smatra da je dijalog bio koristan za sticanje znanja za budući rad.
- *Više od 85% ispitanika je bilo zadovoljno atmosferom u toku sesija.
- *75% ispitanika je bilo zadovoljno načinom na koji su moderatori vodili sesije.
- *35% ispitanika smatra da se sve komponente trebaju tretirati zajedno na Trećoj konferenciji.
- *35% ispitanika smatra da se sve komponente trebaju tretirati odvojeno na Trećoj konferenciji.

Evaluacija sesija “Mladi”, “Obrazovanje” i “Kultura”

- *94% ispitanika smatra da su teme bile veoma relevantne, dok 65% smatra da su teme bile od izuzetne važnosti.
- *Gotovo 90% ispitanika smatra da su panelisti posjedovali izuzetno znanje i stručnost u vezi tema.
- *Gotovo 75% ispitanika smatra da je Konferencija ispunila njihova očekivanja.
- *Više od 85% ispitanika je bilo veoma zadovoljno smještajem.
- *Gotovo 90% ispitanika su bili zadovoljni organizacijskom podrškom, dok njih 68% su bili izuzetno zadovoljni.
- *Gotovo 90% ispitanika su potvrdili da im je pružena mogućnost učestvovanja i angažovanosti.
- *70% ispitanika smatra da je dijalog bio koristan za sticanje znanja za budući rad.
- *Više od 85% ispitanika je bilo zadovoljno atmosferom u toku sesija.
- *Više od 80% ispitanika je bilo zadovoljno načinom na koji su moderatori vodili sesije.
- *Gotovo 45% ispitanika smatra da se sve komponente trebaju tretirati zajedno na Trećoj konferenciji.
- *24% ispitanika smatra da se komponente “Mladi”, “Obrazovanje” i “Kultura” trebaju tretirati odvojeno na Trećoj konferenciji.

ANEKS 6

LISTA UČESNIKA

MLADI

Admir Čeho	Ministarstvo civilnih poslova BiH - Komisija za koordinaciju pitanja mladih u BiH
Adnan Đuliman	Omladinski klub Novi val
Aida Daguda	Centar za promociju civilnog društva (CPCD)
Aida Marić	Misija Organizacije za sigurnosti i kooperaciju u Europi (OSCE) u BiH
Ajla Topuz	Moto klub (MK) Herceg
Aldin Hodžić	Vijeće mladih Općine Srebrenik
Aleksandra Matić	Kampanja Ne govoru mržnje na internetu
Aljoša Vučković	Aktivista
Amela Jakić	Zdrava zemlja
Amera Božić	Ured visokog predstavnika u BiH (OHR)
Amina Džajić	Njemačka Ambasada
Amina Imamović	Asocijacija srednjoškolaca u Bosni i Hercegovini (ASuBiH)
Amir Demirović	Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke
Anja Ramić	Ženski nogometni klub Mostar
Ayşe Selcan Şanlı	Generalni Konzulat u Mostaru - Ambasada Republike Turske
Bojana Trninić	Perpetuum mobile - Institut za razvoj mladih i zajednice
Božena Kaltak	Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP)
Danijela Topić	Omladinski savjet Republike Srpske
Darko Marić	Razvojna edukativna grupa (REG) Zenica
David Naletilić	Vijeće mladih Županije Zapadnohercegovačke
Davor Šešić	Predsjednik Odbora za pitanja djece, mladih i sporta Narodne skupštine RS
Dejan Vanjek	Predsjedništvo Bosne i Hercegovine
Dennis Besedic	Ured rezidentnog koordinatora UN-a
Diana Zelenika	Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH
Dino Čampara	Domino Sarajevo
Drago Gverić	Inovacioni centar Banja Luka (ICBL)
Dženan Šuta	Fondacija Mali Most
Emir Topuz	Moto klub (MK) Herceg
Ermin Numić	Fondacija Schüler Helfen Leben (SHL)
Ernadin Porča	Domino Sarajevo
Haris Lokvančić	Švicarska Ambasada
Irfan Čengić	Socijaldemokratska partija
Jasmin Hasanović	CIVITAS BiH
Jasmin Husetić	Razvojna edukativna grupa (REG) Zenica
Jelena Batarilo	Državna agencija za istrage i zaštitu
Josip Zelenika	Vijeće mladih ZNŽ
Josipa Knežević	Zaklada za inovacijski i tehnološki razvitak INTERA Tehnološki park
Jovana Zrnić	Aktivistkinja
Kathrin Peiffer	Njemačka Ambasada
Kristian Babić	Centar za edukaciju mladih (CEM) Travnik
Lejla Turčilo	Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu
Lejla Zonić	Europski parlament mladih Tuzla
Ljilja Zovko	Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH
Ljubo Bešlić	Grad Mostar
Mahir Nurkanović	Parlament Federacije BiH
Maja Mirković	Europska asocijacija studenata prava Sarajevo (ELSA)

Marija Arnautović	Slobodna Europa
Marijo Vujašin	Aktivista
Marina Lukić	Ženski nogometni klub Mostar
Marko Mlikota	Asocijacija srednjoškolaca u Bosni i Hercegovini (ASuBiH)
Mate Lončar	Vijeće mladih općine Posušje
Matea Bogdan	Aktivistkinja
Matea Pavlović	Zaklada za inovacijski i tehnološki razvitak INTERA Tehnološki park
Mateja Bošnjak	Zaklada za inovacijski i tehnološki razvitak INTERA Tehnološki park
Meliha Gekić- Lerić	Zaklada za inovacijski i tehnološki razvitak INTERA Tehnološki park
Merima Tanović	Ženski nogometni klub Mostar
Miloš Blagojević	Omladinski savjet Republike Srpske
Mirela Rajković	Mreža mladi sjeverno-istočne Europe (SEEYN)
Mirna Kajgana	Razvojni program Ujedinjenih nacija
Mirza Bečević	Forumi Mladih UN-a i Crveni Križ
Muharem Hujdur	Neformalna grupa - DVD Jelah
Narančić Ivona	TV emisija 'Jump Out'
Nataša Čavka	UG DON Prijedor
Nermin Bise	Udruženje boraca maloljetni dobrovoljci odbrambeno-oslobodilačkog rata '92-95' Kantona Sarajevo
Nikolina Mujadin	Ženski nogometni klub Mostar
Nilgun Arif	UNDP tim za upravljanje i izgradnju mira
Olivera Jovanović	Međureligijsko vijeće BiH
Petar Kraljević	Delegacija Europske unije
Predrag Grgić	Predsjedništvo BiH
Ranko Markuš	GOPA mbH - YEP
Sabina Arnaut Jahić	HO Međunarodni forum solidarnosti - Emmaus
Sadeta Bektašević	Misija Organizacije za sigurnosti i kooperaciju u Europi (OSCE) u BiH
Sanjih Šahmanović	Ergon
Saša Marković	Omladinski komunikativni centar Banja Luka
Seldin Puce	Asocijacija srednjoškolaca u Bosni i Hercegovini (ASuBiH)
Senada Sadović	Odjel za društvene djelatnosti, Služba za odgoj, obrazovanje, mlade i sport , Grad Mostar
Senada Sušić	Omladinski centar PRONI Brčko
Svjetlana Burovac	Ambasada Sjedinjenih Američkih država u BiH
Tamara Šehović	Ambasada Sjedinjenih Američkih država u BiH
Tarik Škrigo	Informativno-edukacijski centar za mlade Tešanj
Valdet Peštalić	Centar za kulturu i edukaciju LOGOS Tuzla
Vildana Mahmutović	Centar za kulturu i edukaciju LOGOS Tuzla
Vladimir Corda	Inovacioni centar Banja Luka (ICBL)
Zack Taylor	Regionalni hab Razvojnog programa Ujedinjenih nacija u Istanbulu
Zdenka Džambas	Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH
Žuna Melisa	Koalicija Kultura mira Zavidovići
Alena Ahmetspahić Fočo	Novinarka
Amila Terzimehić	Organizacija za obrazovanje, nauku i kulturu Ujedinjenih nacija (UNESCO)
Anita Vlašić	Prevoditeljica
Biljana Matijević	Moderatorica
Damir Hadžić	Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP)
Ena Taslaman	Ured rezidentnog koordinатора UN-a (RCO)
Maja Maričić	Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP)
Marijana Markotić	Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP)
Melisa Durak Buljubašić	Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP)
Namik Hadžalić	Ured rezidentnog koordinатора UN-a (RCO)
Radka Valova	Ured rezidentnog koordinатора UN-a (RCO)
Selma Đonlagić	Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP)
Sezin Sinanoglu	Ured rezidentnog koordinатора UN-a (RCO)
Siniša Šešum	Organizacija za obrazovanje, nauku i kulturu Ujedinjenih nacija (UNESCO)
Vedran Vignjević	Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP)

OBRAZOVANJE

Adi Kolasević	Facilitator Foruma mladih
Amila Puzić	Nastavnički fakultet, Univerzitet "Džemal Bijedić" Mostar
Amir Demirović	Federalno Ministarstvo obrazovanja
Amra Imširagić	Centar za obrazovanje, Tuzla
Azemina Gubeljić	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta HNK
Bahrudin Hadžiefendić	Parlament Federacije BiH
Benjamin Mujić	OŠ "Kiseljak1"
Biljana Čelan	Predstavništvo NVO "Diakoniewerk"-Austrija, Inkluzivni vrtić "Sunčani most"
Boro Ristić	Srpski Omladinski Savez Brčko
Branislava Vignjević	Zajednička komisija za ljudska prava Parlamentarne skupštine BiH
Branka Đukić	Srpski Omladinski Savez Brčko
Branka Malešević	Ministarstvo porodice, omladine i sporta RS, Pomoćnica za omladinu
Danica Vasilj	Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje
Dijana Sejdinović	Društvo za medicinski i biološki inženjering u BiH
Džeraldi Manjanović	Federalno Ministarstvo za obrazovanje
Emina Jahić	Zajednička komisija za ljudska prava Parlamentarne skupštine BiH
Faris Kajin	SPKD Prosvjeta
Faruk Kajan	SPKD Prosvjeta
Gorčin Dizdar	Fondacija Mak Dizdar
Gordana Čičak	Independent - Zenica
Haris Idriz	Vijeće mladih Grada Mostara
Husein Halilović	Udruženje "Pomoć djeci Balkana" Goražde
Inga Kotlo	Centar za ljudska prava u Mostaru
Jan Zlatan Kulenović	OIA
Kata Alilović	United World College (UWC) Mostar
Kemal Salaka	Udruženje boraca maloljetni dobrovoljci odbrambeno-oslobodilačkog rata 92-95 Kantona Sarajevo
Layla Abdellilah	Društvo za medicinski i biološki inženjering
Maja Gasal Vržalica	Zajednička komisija za ljudska prava Parlamentarne skupštine BiH
Maja Vidić	Helsinški odbor za ljudska prava u RS
Marija Pavlović	Neretva Delta Forum
Marinko Dalmatin	Lijepa naša, Čapljina
Mario Dalmatin	Referentna grupa Čapljina
Merima Tanović	Ženski nogometni fudbalski klub Mostar
Mirela Sutton Williams	UNICEF R.O. Mostar
Mirnes Nuhić	OŠ Kiseljak
Namir Ibrahimović	OŠ "Safvet-beg Bašagić" i Školegijum
Nedim Krajišnik	Centar za obrazovne inicijative Step by Step
Nerzuk Ćurak	Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu
Olivera Nedić	JU OŠ "Sveti Sava" Dobo
Radmila Rangelov Jusović	Centar za obrazovne inicijative Step by Step
Rahela Džidić	Ambasada Sjedinjenih Američkih Država u BiH
Sanela Bešić	Kali Sara romski informativni centar
Selma Loose	Nastavnički fakultet Univerzitet "Džemal Bijedić" Mostar
Uma Jasenčević	Helsinški odbor za ljudska prava u RS
Zdenka Džambaš	Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH
Zoran Brkić	Press služba Parlamentarne Skupštine BiH
Ayman Abulaban	Međunarodni fond za djecu (UNICEF)
Elmedina Hodžić	Novinarka
Nina Kovač	Međunarodni fond za djecu (UNICEF)
Sanja Kabil	Međunarodni fond za djecu (UNICEF)
Svjetlana Pavičić	Prevoditeljica

KULTURA

Adi Kubur	Akademija likovnih umjetnosti Sarajevo
Aida Čengić	Stručnjak za kulturu
Aida Kalender	Akcija
Aida Mia Alić	CHwB
Ajla Sejfuli	Zavičajni muzej Travnik
Albijane Trnavci	Ministarstvo USK
Aldijana Kršlak	Nebotours
Almir Peštek	Ekonomski fakultet u Sarajevu
Amela Šišić	Zavičajni Muzej
Amira Redžić	Ministarstvo civilnih poslova
Amra Bakšić Čamo	Proba
Amra Zulfikarpašić	ULUPUBIH
Andrijana Katić	Federalno ministarstvo kulture i sporta
Asim Krhan	Muzej Hercegovine Mostar
Asja Krsmanović	Media-art (Srednjoškolski pozorišni festival Juventafest)
Asja Redžić	Grad Tuzla
Biljana Čamur Veselinović	Ministarstvo civilnih poslova BiH
Boris Lalić	Slobodni umjetnik
Božana Marčeta	Gradsko pozorište Mrkonjić Grad
Claire Bodonyi	Francuska ambasada
Damir Pirić	Organizacija Artz Produkcija
Damir Žuga	Ministarstvo obrazovanja mladih, nauke i kulture Bosansko-podrinjskog kantona Goražde
Danijel Hopić	Stručnjak za kulturu
Devleta Filipović	Kinoteka BiH
Doina Bologna	UNFPA
Đorđe Krajišnik	BH Dani, Oslobođenje
Edin Salčinović	Nezavisni dnevnik Oslobođenje
Edin Veladžić	Ministarstvo civilnih poslova BiH, Sektor za nauku i kulturu
Edo Hozić	Bijenale savremene umjetnosti D-O ARK Underground
Emina Jahić	Zajednička komisija za ljudska prava, prava djeteta, mlade, imigraciju, izbjeglice, azil i etiku
Emina Jordamović	UG Kultura sjećanja galerija 11-07-95
Gabrijela Jurela	UNFPA
Goran Dujaković	Asocijacija za vizuelne umjetnosti "Fenix Art"
Illaria Rognoni	Ambasada Italije u BiH
Indira Heganović	Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona
Istok Bratić	Slobodni umjetnik
Jasmina Osmanković	Ekonomski instut Sarajevo
Jasna Kovo	Akcija
Jorgen Wien	Ambasada Kraljevine Norveške
Josip Primorac	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta ŽZH
Katica Čerkez	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta SBK
Kumjana Novakova	Festival ljudskih prava
Lejla Agić	JU Muzej grada Zenica
Maja Abadžija	Centar za politike i upravljanje
Marica Markoljević	Vlada Brčko distrikta
Marinko Sakić	Democracy Office USAID
Mila Panić	Akademski slikar
Miomirka Melank	ULUPUBIH
Mirela Šečić	Federalno ministarstvo kulture i sporta
Mirela Varagić	Nebotours
Mustafa Ilgar	Junus Emre Enstitüsü (Turski kulturni centar Junus Emre)
Natalija Trivić	Udruženje Misijant
Nebojša Jovanović	Akcija
Nenad Novaković	Narodno pozorište Republike Srpske, Banja Luka
Nirvana Žiško	ALU

Oliver Jović	Teatarska Radionica Travnik
Pavle Banjac	UN RCO
Predrag Solomun	Asocijacija za vizuelne umjetnosti "Fenix Art"
Radoje Conjić	JU Kulturno-sportski centar Petar Kočić Mrkonjić Grad
Rahela Džidić	US Embassy Sarajevo
Rašid Hadžović	Ministarstvo obrazovanja, nauke i sporta HNK
Rusmir Krdžalić	Organizacija "Artz Produkcija"
Sandra Hozić	Bijenale savremene umjetnosti ARK Underground
Sarita Vujković	Muzej Savremene umjetnosti Republike Srpske
Slavica Gostimirović	Narodna Biblioteka Doboj
Slavica Hrnkaš	Opća Biblioteka Zenica
Slobodan Šoja	Pontanima
Slobodan Tadić	UNDP
Strajo Krsmanović	Umjetnička Galerija BiH
Šuhreta Sokolović	Mebius Film
Susanne Prah	Kids festival
Tanja Miletić Oručević	Mostarski teatar mladih
Tea Đurić	Ambasada Srbije
Vahid Duraković	JU kulturno sportski centar Bugojno
Vahidin Ogršević	UNDP
Vitimir Mitrić	Forum Teatar
Zerina Zahirović	Centar za politike i upravljanje
Zoran Galić	Moderator
Amila Terzimehić	Organizacija za obrazovanje, nauku i kulturu Ujedinjenih nacija (UNESCO)
Aris Seferović	RCO
Ayman Abulaban	Međunarodni fond za djecu (UNICEF)
Damir Hadžić	Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP)
Dušica Ikić	Prevoditeljica
Ena Taslaman	RCO
Lamija Landžo	Međunarodni fond za djecu (UNICEF)
Leila Dizdarević	Prevoditeljica
Maja Nikolić	Organizacija za obrazovanje, nauku i kulturu Ujedinjenih nacija (UNESCO)
Marijana Markotić	Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP)
Melisa Durak Buljubašić	Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP)
Namik Hadžalić	Koordinator projekta Dijalog za budućnost, RCO
Sanja Kabil	Međunarodni fond za djecu (UNICEF)
Sezin Sinanoglu	Rezidentna koordinatorica UN-a u BiH
Siniša Šešum	Organizacija za obrazovanje, nauku i kulturu Ujedinjenih nacija (UNESCO)
Vedran Vignjević	Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP)
Zahira Virani	Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP)

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine
Предсједништво Босне и Херцеговине

Ujedinjene nacije
Уједињене нације

Deklaracija o platformi dijaloga

Bosna i Hercegovina, april 2015. godine

Potvrđujući naše uvjerenje da je kontinuirani dijalog jedini način za rješavanje izazova sa kojima se suočava Bosna i Hercegovina;

Naglašavajući potrebu jačanja koordinacije i saradnje između institucija na svim nivoima vlasti, civilnog društva i konstitutivnih naroda i građana Bosne i Hercegovine;

Pozivajući sve aktere da nastoje pronaći zajednički jezik i postići dogovore koji će dovesti do konkretnih rješenja ključnih pitanja na korist svih naroda i građana BiH;

Podsjećajući na Rezoluciju Generalne skupštine UN, br. 67/104 od 26.03.2013. godine o unapređenju međureligijskog i međukulturalnog dijaloga, razumijevanja i saradnje za mir;

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine

Izražava punu posvećenost aktivnom radu na uspostavljanju i njegovanju inkluzivnog dijaloga i promovisanju raznolikosti u Bosni i Hercegovini.

Poziva sve narode i građane Bosne i Hercegovine, a posebno mlade, da budu aktivni učesnici i pokretači promjena i da rade zajedno sa nama na razvijanju politika usmjerenih na ključne izazove sa kojima se Bosna i Hercegovina suočava.

Izražava uvjerenje da dijalog i saradnja predstavljaju najbolji način za izgradnju povjerenja i pronalaženje rješenja za izazove koji pogađaju cjelokupno bosanskohercegovačko društvo.

Daje punu podršku organizacijama civilnog društva, neformalnim grupama, aktivistima i pojedincima koji rade na izgradnji povjerenja i njegovanju kultura dijaloga i saradnje u svim sferama bosanskohercegovačkog društva.

Potvrđuje da će i dalje aktivno učestvovati u ovom procesu i učiniti sve da obezbjedi da ova platforma dijaloga ostane instrument za komunikaciju sa mladima Bosne i Hercegovine.

Ističe da platforma dijaloga treba da okupi sve zainteresovane aktere i da predstavlja katalizator za unapređenje inkluzivnog dijaloga, uzajamnog razumijevanja, pomirenja, kulturalne raznolikosti i individualne i kolektivne jednakosti.

Poziva međunarodnu zajednicu u Bosni i Hercegovini da kao razvojni partner preuzme aktivnu ulogu u promovisanju, podršci i omogućavanju boljeg funkcionisanja platforme dijaloga.

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine
Председништво Босне и Херцеговине

Ujedinjene nacije
Уједињене нације

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine smatra da platforma dijaloga treba da služi za ostvarivanje slijedećih rezultata:

- Konkretnih prijedloga zajedničkih politika institucija na svim nivoima vlasti, civilnog društva i drugih zainteresovanih aktera.
- Produblivanja partnerskih odnosa između institucija vlasti na državnom, entitetskom, kantonalnom i opštinskom nivou i civilnog društva.
- Konkretnih prijedloga politika za povećanje učešća javnosti u dijalogu i procesu donošenja odluka na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini.
- Formulisanje konkretnih mjera koje imaju za cilj održiv i socijalno pravedan ekonomski razvoj i zapošljavanje, naglašavajući ključnu ulogu obrazovanja i kulture u tom kontekstu.
- Podrška i promocija aktivnosti u okviru projekta Dijalog za budućnost širom Bosne i Hercegovine.
- Povećanje fokusa na regionalnoj saradnji i pomirenju, korištenjem platforme dijaloga kao podstreka zemljama u okruženju da prihvate aktivan pristup procesu pomirenja i izgradnje povjerenja.

Procesi pomirenja i izgradnje povjerenja traže vrijeme, odlučnost, usredsređenost i razumijevanje. Platforma dijaloga je samo jedan dio tog složenog procesa koji otvara mogućnost za veću uključenost u svim sferama života u Bosni i Hercegovini. Razvijajući kapacitete, produbljujući povjerenje i gradeći partnerstva tako da svi akteri u Bosni i Hercegovini mogu doprinijeti stvaranju pravednijeg društva.

dr Mladen Ivanić
Predsjedavajući Predsjedništva
Bosne i Hercegovine

Sarajevo, 22. april, 2015. godina

Yuri Afanasiev
Rezidentni koordinator UN-a,
Bosna i Hercegovina

Sarajevo, 22. april, 2015. godina

dijalog
za budućnost

Ujedinjene
nacije